

Készült az EFOP-1.9.8-17-2017-00006 „Baptista szociális szolgáltatók szakmai fejlesztése a minőségi szolgáltatás erősítése érdekében” pályázat keretében

1/h/2 Szakmai kutatások, elemzések készítése a baptista szociális fenntartók tudásbázisának fejlesztése érdekében

Teológiai alapvetés a szociálpolitikában

Eszes Zoltán – Katona Béla: Baptista diakónia

Balla Péter: Szociális gondoskodás az Újszövetségben

Balázné Nelhübel Henriette – Urbán Gedeon – Veres Sándor: Szociáletikai iránymutatások

Kovács László: Szociális és gyermekjóléti tevékenység lehetőségei a baptista gyülekezetekben

Baptista diakónia

a Magyarországi Baptista Egyház intézményeiben dolgozók számára

készítette:

Eszes Zoltán baptista lelkipásztor
és Katona Béla baptista lelkipásztor

Budapest, 2019. május

Küldetés nyilatkozat

A Magyarországi Baptista Egyház intézményeiben végzett diakóniai szolgálat és szociális munka célja, hogy segítsünk és szolgáljunk szeretetben és felelősséggel testi és lelki szükségben, valamint a kedvezőtlen szociális helyzetben, vagy más hátrányt szenvedő embertársaink felé, hogy változást, enyhülést, megoldást kapjanak.

A keresztyén diakónia része az evangélium hirdetésének, amit Jézus küldetesként rábízott tanítványaira. Az evangélium szóbeli meghirdetésének megerősítője, tanúja és hitelesítője a feltétel nélküli szeretetből szolgálni a szükségben levők felé. Valójában ez a szeretet megnyilvánulása a gyakorlatban, a szükségben levő emberek felé, akik Isten képére és hasonlatosságár lettek teremtvé. Ennek a szeretetszolgálatnak lehetnek eredményei a szociális változások is a társadalomban, amire annyira ráutalt ez a töredezett és megterhelt világ, amelyben élünk.

Az MBE Diakóniai Szolgálata a keresztyén küldetéstudat mellett fontosnak tartja a szakmaiságot és a megfelelő lelkeséget, valamint az emberi méltóság tiszteletben tartását minden helyzetben. Ezért arra ösztönzi az intézmény vezetőit és munkatársait, hogy vegyenek részt a szakmai képzéseken. Ezáltal biztosítva, a keresztyén lelkeség és szakmaiság egységéből fakadó minőségi szolgálat fenntartását és fejlesztését.

Fontosnak tartjuk az intézmények egyházi jellegének erősítését. Lehetőséget kínálunk a vezetőknek, munkatársaknak az egyház intézményeiben szakmai képzéseken való részvételre. Javasoljuk kapcsolat kialakítását baptista gyülekezetekkel, melynek áldott következménye lehet önkéntesek bevonása a szolgálatba. Ugyanakkor tiszteletbe tartjuk más felekezetekhez tartozók hitét és gyakorlatát.

1. Egyháztörténeti bevezető a diakóniai munkáról dr. Szebei Olivér lelkipásztor-egyháztörténész szemével, különös tekintettel a „Szeretetházakra”

E sorok egy tapasztalt történésztől talán nem válnak ki kedvezőtlen visszhangot, sem félreértést. Szeretetházak cím alatt „bizalmas” szöveget osztok meg. A bizalmasról megszoktuk, hogy a nem illetékesek sokszor a meglévő helyzetet csűrés-csavarással értelmezik, nem isteni sugallatra hallgatnak.

Az egyházak szeretet-szolgálat (diakóniája) Jézus Krisztusnak tanácsát (utasítását) követi. Az egyházakban, történelmük során többé-kevésbé mindig voltak (a legnagyobb nagyegyházakban is) jótekönykodók (Szent Ferenc, Teréz anya, stb.) Volt egy német kisegyházi ember, a nevét nagyon kevesen tudják, aki már talán 150 éve fenntartott Schmalkaldenben egy támogató intézetet, később a baptisták is csatlakoztak hozzá. Az angol Müller Györgyöt (aki nem baptista volt, de kisegyházi) és az árvaházát gyakran emlegetjük. (Talán nem az ő árvaházából vette Ch. Dickens a diakónus alakját.)

Az első világháborút megelőző idők nagyon jóteköny, sőt a magáéból jótekönykodó Csupják Attilát soha nem felejthetjük el. Az idős Beharka Pál, a zeneművész édesapja, szlovák anyanyelvű volt, erős akcentussal beszélt magyarul. Bár az árvaház alapítója Udvarnoki András volt, az első világháború idején épülő árvaház Beharka testvér személyével összenőtt, mert roppant sokat tett az intézményért. Az első világháború alatt sokasodtak az árvák és a félárvak. 1921-ben már közel száz árváról gondoskodott Beharka Pál testvér. A szerencsétlenül járt pribilina-i gyermek a boldogságot, a kiteljesült életet kereste, míg megtalálta Jézus Krisztusban. Egy „ars vitae”-t írt róla Zimányi József

református lelkész, egykori árvaházi növendék: „Ne nyúlj fiam mindig a nagyobb felé, mert a kicsi édesebb!”

A két világháború közötti rövid évtizedek alatt Magyarország „a három millió koldus országa” volt. Mélyen a létminimum alatti szenvedőket járványok tizedelték. A csecsemőhalandóság miatt a lakosság átlagos életkora 30 év körül volt. Az emberek legtöbbször munka nélkül tengődött. Egyetlen felekezetnek, a baptistáknak nem voltak a templomi lépcsőin adományra várakozó koldusok sehol az országban. A hívők önként támogatták őket. Ha egy hívő nádtetős kis háza a vallási intolerancia miatt lángra lobbant, országos gyűjtést hirdettek meg a baptista lapok. Vagyis a diakóniai missziós hajlamot az akkori időkben önszerveződéssel oldották meg.

A „szeretetház” kifejezi az intézmény lényegét. Akik bármi okból a társadalom igen szegény rétegéhez tartoztak, minden előzetes feltétel nélkül a fölvtették és gondozták. A gondozottak is, ha bírtak még, dolgozgattak is. Kiskörösön 1905-től növénytermeléssel foglalkoztak. A gondnok is kaszált, kapált, gyümölcsfákat nevelt és méheket tartott. Kezdetben talán tucatnyian voltak az intézetben, de a létszám mindig növekedett. Napjainkra százfős intézmény tevékenykedik Kiskörösön. Hajdúböszörményben, 1910 augusztusában saját erőnkből épült föl az első „menház”. Jó ideig, amíg bírta a gondnok egészsége, és a gondozottak belterjes mezőgazdasági munkájukból és gyülekezeti támogatásokból tartották fenn magukat.

jelentősebb társadalmi támogatást, és ebből tartják fenn magukat. A társadalmi támogatás következménye, hogy jelenleg nem csak egyháztagokat vesznek föl.

Csopják Attila Képek... című 1928-ban megjelent, majd később amerikai magyarjaink segítségével újra kinyomatott könyvben látjuk, hogy „az elaggott keresetképtelen testvéreinket” intézményes támogatásban részesítjük. A döntést Törökszentmiklóson, 1905 márciusában mondták ki. Évtizedekig a legfinanszírozottabb intézménye volt a közösségünknek a szeretetház. Amit azonban adni képes volt az egyre-másra kevesebb lett, mint a „vékabeli liszt” (1Kir 17,14). Pedig mennyit dolgozott Tölgyes Izsák kiskörösi gondnok, vagy Kolozs József prédikátor, aki rendíthetetlenül, élete fogytáig fáradozott az ápoltak között! Már a háború után derült ki, hogy a fiatalemberként Kiskörösön szorgoskodó másik gondnok maga is „örzött személy”, mert a két világháború között származása miatt állandó életveszélyben élt. Kolozs József a helyi, igen népes gyülekezet pásztora volt. Ő maga is a Szeretetház épületéből ment haza az Örök Otthonba. Felesége megértő szeretettel volt a haldoklók mellett. Egy haldoklónak már semmire nincs szüksége, de ha a kezét fogják, és úgy hal meg, talán a mennyországba is átviszi a hírét annak az áldott kéznek, amelyik őt egy simogatta, amikor az utolsó ellenséggel, a halállal küzdött.

A két világháború között a baptista szeretet-szolgálat intézménye működött Kiskörösön, Hajdúböszörményben, Székelyhídon és Alsóneresznyicén (Kárpátalján). Utóbbi egy gazdag hívő asszony adományából létezett.

Mindezekről van irodalmunk. 1985-ben a 80 éves évfordulóról néhai Almási Mihály egy szép, alkalmas igét kért a kiskörösi szeretetházról írandó tanulmányához. 74 Zsolt 19/b és 21 sorait kapta: *„Nyomorultjaid életéről ne feledkezz el végképp! Ne tekints szövetségedre, mert erőszakkal vannak tele az ország leggazdagabb helyei is”*. 1988-ban Opauszki György és neje összeállított egy kötetet, amiben az utóbbi tíz évről írt, illetve másoktól megjelent írásokat közölt. 1989-ben Ficsór Károly igazgató Szeretetház címen egy sokszorosított

írást adott a baráti körének. Serafin József az egyházunk diakóniájáról két diákunk segítségére volt soraival.

A menházi intézmény a felekezetek között egy bizonyos társadalmi, jó szolgálati intézménnyé vált, amiben több-kevesebb szerepe van az egyháznak, hogy teljesítsék Jézus Krisztus szavait a jócselekedetekre vonatkozóan. Néhány ember abból él, hogy sok ember *alig* él. Foglalkoznunk kellene önkéntes és áldozatos emberekről. A társadalombiztosítás, a rendészet, a közegészségügy „határain” kívül rekedtekről. Ezt a jelenséget kezelni kellene. Az állam dominanciájával működő intézményekben a vallásos érdeklődést fölváltotta a vallásközöny. A „baptista” és a „hívő” fogalom magasztos tartalma elég halványan jut kifejezésre.

Most ezt az évet a közösségápolás évének tekintjük. Megtaláljuk-e annak feltételét, hogy közösségben éljünk összetört, „sorsüldözött” emberekkel, mint Jézus Krisztus népe? Nagy kegyelem, hogy hazánk kivétel, és itt nem üldözik a keresztyéneket, mint a világ 50 más országában.

2. A baptista diakóniai tevékenység etikai alapjai

Az etika meghatározásánál szokás egy alap rendező elvet figyelembe venni. Ez lehet az érdek, az erény vagy valami egészen más. Mi a közösségünkben szükségszerűen a „baptista etika” világban igyekszünk mozogni, aminek kereteit a Szentírás és a lelkeségünk alapján próbáljuk megrajzolni.

Az etika más mint a törvény, vagy az írott szabályok. Olyan benső rendező elv, amely meghatározza mindazt amit teszünk. Éppen ezért nem lehet minden helyzetre kiterjedő viselkedés szabályozóként tekinteni az etikára, inkább olyan normaként kell látni amiből következhetnek döntéseink, reakcióink, szokásaink. Az etikai normáink saját benső elköteleződésünk. Ha ez a benső hozzáállás hiányozna, előállhat az a helyzet, amikor szabályosan járunk el, mégsem etikusan. Kevés lenne, ha csak az írott szabályok: törvények, házirendek iránymutatásait tartanánk meg.

A „baptista etika” mindennek előtt vallás-etika. Azaz olyan gondolati rend, ahol meghatározó akaratként egy mindennek felett álló személy, Isten a tekintély. Legjobb tudásunk és bibliaismeretünk szerint arra törekszünk, hogy ha számot kell adni tetteinkről, életvitelünkről és munkánkról a Teremtő Istennek – aki nem csak a mi teremtőnk hanem azoké is akik felé irányul a szolgálatunk – jó lelkiismerettel tehessük ezt.

Az etikánk természetes alapja mindennek előtt a Biblia, amiben hisszük, hogy Isten az elmúlt évezredekben megértetni törekedett akaratát, a jó és rossz bemutatását az emberrel. Hiszük, hogy a Biblia kiemelkedik minden más írás, és gondolkodási mód közül. Ha ellentmondás mutatkozik a Biblia és az éppen divatos korszellem között, igazodási iránynak, elvnek a Bibliát tekintjük. Természetesen a Biblia tartalmának pontos megértése és értelmezése szükségessé

teheti a Baptista Egyház teológiailag képzett szakembereinek munkáját, segítségét. Jó, ha a képesítésükre úgy tekintünk, mint akik a közösség szolgáló tagjait felkészíthetik a tiszta lelkiismerettel történő szolgálatra, munkára. A mai napig érvényes alapelvnek tekintjük Pál apostol Timóteusnak adott ajánlását: „A teljes írás (itt a Bibliát értjük) Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre és megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.” 2Tim 3:16,17

Mindezekből következően az etikai megfontolásunk túl azon, hogy vallás-etikáról, azon belül is Bibliai etikáról beszélünk természetesen „baptista etika” lesz. Míg a vallás-etika és bibliaetika viszonylag könnyen megfogalmazható, addig a baptista etika a Biblián túl a Baptista Hitvallásból és a hitéleti gyakorlatunk sokszínűségéből is következik, ami nehezen megfogalmazható, szinte zavarba ejtően gazdag. Mindenek előtt leginkább a szabadságot kell itt hangsúlyoznunk, hiszen ez az egyik legfontosabb baptista rendezőelv. Hisszük, hogy az a hitbéli meggyőződés a leghitelesebb, amit az ember a saját szabad akaratának birtokában fogad el, ezért van a gyakorlatunkban hitvalló keresztség azaz ezért vagyunk „baptisták”. Hisszük, hogy az embernek joga és szabadsága van hinni, vagy éppen tagadni. Mindazonáltal ha valaki baptista fenntartású intézményben dolgozik legyen tisztelettudó munkatársai és gondozottai hitbéli meggyőződésének személyes voltával kapcsolatban éppen úgy, mint a Baptista Egyház felelős munkatársai és működési szabályi iránt.

3.Bibliai alapfogalmak, melyek megkerülhetetlenek a diakóniai munkában (kozmológia, antropológia, szótériológia)

Egyszerű kozmológiai alapelv: Ami a Bibliának a világmindenségre vonatkozó tanítását összegzi, az a szolgálatban álló baptista intézmények tekintetében az „elveszett” szó lehet. Természetes nézőpontja az intézményi keretek között dolgozónak, hogy a napi tevékenység nem más, mint szolgálni az elesettek, ha tetszik az elveszettek felé. Az elveszett állapot természete a vágy a segítség megérkezésére, amit a Biblia így fogalmaz: „Mert a teremtet világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését.” Róm 8:19 Mit jelent ez? Hiszünk abban, hogy az embereknek szélesebb, mélyebb, több szüksége és hiánya van mint ami a fizikai szükségletekkel leírható. Az embernek Istenre van a legnagyobb szüksége. Ezért az intézményeinkben a lelki segítségnyújtás is legyen megbecsült, és biztosított. Olyan kihívás ez, aminek a betöltéséhez szükséges mindenkinek a lehető leginkább „felnőnie”. A hit nem pusztán tiszteletben tartott magánügy, hanem a szolgálatnak, a szükségek betöltésének és a problémamegoldásoknak forrása lehet.

Egyszerű antropológiai alapelv: Minden ember teremtmény, céllal és méltósággal rendelkezik. Aki céltalanul létezik, vagy akinek tönkrement a méltósága az „elveszett”. Fontos az emberre úgy tekinteni, akár gondozottról vagy éppen munkatársról is legyen szó, hogy értéke a teremtettségéből fakad. Elesett állapotú embert ezért magunknál értéktelenebbnek tekinteni nem szabad, hanem a gondozás és ápolás mellett, támogatást kell nyújtani abban, hogy az elesett ezt az „értékes létet” önmagára nézve elhihesse, érezhesse is. Önmagunk megítélését és értékét is fontos a teremtettségünkből levezetni, hogy amikor méltatlan hatások érnek minket a szolgálat végzése közben, ne veszítsük el békességünket, türelmünket, szolgáló kedvünket.

Egyszerű szótériológiai alapelv: Szótériológiának nevezzük az Isten szabadító munkájáról való gondolkodást, ismeretet. A Biblia Istent „szabadítónak” nevezi. Az elveszettek bemutatott ember helyzete reménytelen lenne, ha valakitől nem várhatna segítséget. Jézus Krisztus egyik leghíresebb és legszebb önmeghatározása így szól: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.” Lk 19:10 vagy másutt „...én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek. Én vagyok a jó pásztor...” Jn 10:10,11 Jézus földi szolgálatának egyik különös tanulsága, hogy az elesettekhez képes volt úgy lehajolni, hogy a „lehajlás” nem volt megalázó, a folyamat vége pedig az elesett felemelése, emberi méltóságának is a helyreállítása volt. Hisszük, hogy Isten ma is végez ilyen szabadító tevékenységet, hiszünk emberi lelkek megtérésében, a megújulás csodájában, ugyanakkor Jézus számunkra követendő példa türelemben, megértésben, az elesettek megbecsülésében. Mindez akkor is szükséges alapelv, ha egy egy gondozott emberi méltóságának helyreállításaért naponta többször is reménytelennek tűnő harcot kell vívni.

4. Bibliai alapelvek a diakóniai munkához

Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette így kapunk erről kinyilatkoztatást a Bibliában (1Móz 3). A teremtés történetben világos, hogy arra lettünk alkotva, hogy kapcsolatban, szeretet közösségben legyünk Istennel, és embertársainkkal, felelősséggel végezve munkánkat a teremtet világban.

A bűneset nagy változást okozott az emberiség eredeti helyzetében. Az Istentől elszakadt ember, emberiség a mai napig viseli a bűn következményének terhét, az önzőség, erőszakos uralkodás, szeretet kapcsolatok megromlása, a félelem, és a sokféle testi-lelki nyomorúságot, betegséget, halált.

Isten azonban nem hagyta magára az emberiséget, a Bibliában, mint vörös fonál húzódik végig az Isten gondoskodásának, védelmezésének, gyógyító és helyreállító szeretetének, bűnbocsátó kegyelmének a megnyilvánulása az emberi közösségben. Isten különösen védelmezi az elesettet, az árvát, az özvegyet, a nincstelen szegényt, az idegent, a szükségben levőt.

A diakónia forrása tehát nem más, mint az Isten szeretete, aki teremtő munkájában és az ember megváltásában, megszabadításában világosan és egyértelműen kinyilvánította azt, hogy az ember testi-lelki gyógyulását, helyreállítását, Istennel és emberrel való kapcsolatának a rendezését akarja.

Isten szeretete testet öltött Jézus Krisztusban. Jézus életében, emberekhez való lehajlásában Isten indulata és terve lett láthatóvá az emberrel kapcsolatban. Láthatóvá lett az, hogyan viszonyul Isten a bűnös emberhez, a kiközösítettekhez, a betegekhez, a gyászolókhoz, a megszállottakhoz, a bűnösökhöz, a mélyre süllyedtekhez. Jézus azt mondta: *„Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket megtérésre”* (Mk 2,17). A diakónia legmélyebb alapvetése ebben a

versben van. Jézus Krisztus, állást foglal, elkötelezi magát a bűnösök, a betegek mellett, vagyis az ember mellett. Ez a szeretet kezdeményező szeretet, feltétel nélküli szeretet, amely elkötelezi magát a bűnösök, a betegek mellett, vagyis az ember mellett.

Az evangélium igazsága, mely Jézus életében szembement minden emberi elvárással, vallási szűkkeblűséggel, ellenérzést váltott ki némelyekből, mert Jézus arról tett tanúbizonyságot, hogy mindenkit szeret, de elsősorban a betegeket, bűnösöket, kicsinyeket, messze szakadt tékozlókat. A csonka, hiányos és tökéletlen életű emberekhez hajolt le Jézus és megszabadította, meggyógyította, megbocsátotta bűneiket, egészszé, életképessé tette, lábra állította őket.

A diakónia, a szeretet szolgálat nem az erősek és gazdagok szolgálata a gyengék és a szegények felé, hanem azok szolgálata, akik Jézus követésében odaszánják magukat és erőforrásaikat, hogy mások szükségét betöltsék.

Jézus elküldi tanítványait, hogy képviseljék őt, az ő igazságát, szeretetét, szolgálat készségét és irgalmasságát: „Ahogyan engem küldött az Atya, én is elküldelek titeket” (Ján 20,21).

-Munkamorál és a vezető - beosztott viszony. A témát érintően a Biblia egyik legemelkedettebb gondolata így szól: „...éljete méltóan ahhoz az elhíváshoz, amellyel elhívattatok, teljes alázatossággal, szelídséggel és türelemmel, viseljétek el egymást szeretettel...” Ef 4:1,2 A hivatás szó itt azt az élethelyzetet jelenti, amelyben megtalálja az embert az Isten kegyelme. Ez egy sajátos gondolkodásmód, ahol az ember önmagáról úgy gondolkodik, mint akinek nem csak élethelyzete és munkája van, hanem hivatása is. Nem lehet kevesebb meggyőződése az embernek munkája végzése kapcsán, mint a hivatástudat. A becsületes munkavégzés és a teherbírás lelki forrása ez a benső meggyőződés, amely oka és ereje a szolgálatnak.

Pál különös szóhasználata ellenére a vezető – beosztott kapcsolat megélésben a Biblia mély és gyakorlatias benső megfontolást ajánl: „Szolgák! ...engedelmeskedjete földi uraitoknak, olyan tiszta szívvel, mint Krisztusnak. Ne látszatra szolgáljatok, mintha embereknek akarnátok tetszeni... jóakarattal szolgáljatok, mint az Úrnak (azaz Istennek) és nem mint az embereknek...” Ef 6:5-7 A szolga szó a korabeli társadalom beosztottjait jelöli. Ami itt érdekes, az a szabad akaratból, jó lélekkel felvállalt becsületes és pontos szorgalom. A munkavégzés és az elszámoltathatóság szilárd alapja az emberi jellemben rejlik. A lelkiismeretes dolgozó a feladatot látja és örömmel igyekszik a saját feladatára és kötelességére összpontosítani.

A jó munkahelyi légkör elengedhetetlen eleme a jó vezetői hozzáállás is. Pál szavai igen gyakorlatias megfontolást adnak: „Ti pedig urak, ugyanígy bánjatok velük, hagyjátok a fenyegetést, mivel tudjátok, hogy él a mennyekben az Úr, aki nekik is, nektek is Uratok, és aki nem személyválogató.” Ef 6:9 Az „úr” szó ebben az esetben az elszámoltatható felelős vezetőt jelenti, akinek tekintélyét nem pusztán a pozíciója biztosítja, hanem a fellépése és az alkalmazottakkal szembeni szép viszonya is.

Kölcsönös bizalom és megbecsülés. A Biblia így mutatja be a jó munkatársi viszonyt, de ezzel a titok minden mélysége még nem tárult fel. A baptista, még inkább a bibliaetika világában elv, hogy mind a beosztotti mind a vezetői magatartás bibliai ajánlása érvényes akkor is, ha megsérülne a kölcsönösség elve. Talán ez a legfontosabb, legmélyebb ugyanakkor a legnehezebb elv, hogy magam akkor is a bibliai normához szabom, ha a munkatársaim ezt nem is tennék. Ne feledjük, etikus magatartásról és nem a törvényes szabályozásról, jogokról és kötelességekről beszélünk. Az etika a szív benső önálló és szabad elkötelezettsége. Szabad lehet az ember a jó cselekvésére attól is, hogy mások mit tesznek, a körülmények méltányosak-e vagy sem.

5. A test és lélek szolgálata

Számtalan Jézusi csoda azzal indult, hogy „meglátta és megszánta” az embert. Árulkodó kifejezés az, ami túl mutat az alapfeladaton. Jézus nagy figyelmeztetése így szólt: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön... hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben... Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is.” Mt 6:19-21 Jézus egyértelműen az ember lelkére, lelkének terheire, problémáira és erényeire összpontosított a fizikaival szemben, és erre az értékrendre tanít. Ezért figyelemre méltó, hogy a test nyomorúságát mégis milyen mély érzékenységgel, együttérzéssel kezelte minden esetben. Természetes az egyház számára, hogy az emberi nyomorúságban szenvedőkön segíteni igyekezzék. De nem felejtethjük el, hogy az ember nagyon összetett lény, test és lélek is. Az emberi szükségek fizikaiak, szellemiek és lelkiek. Aki az ember felé szolgál az egész embert látnia kell.

Jézus nem felejtette el az ember testét sem, miközben a lélek érdekében szolgált, mi nem hanyagolhatjuk el az ember lelkét, miközben a test nyomorát látjuk és érintjük! Legyen megbecsült a lelkimunkások tevékenysége. Legyen személyes igényünk arra, hogy segítői munkánk része lehessen a lélekre való figyelés is! Legyen ápolt és tiszta a saját lelkünk a munkavégzés érdekében éppen úgy, mint amilyen természetességgel tiszta kézzel és ruházatban dolgozunk! Ezt szabály nem írhatja elő, ellenőrizhetetlen dimenziója lényünknek, de etikus viselkedésünknek mégis csak egyik pillére.

6. Baptista értékek

A XIX. században, a baptisták magyarországi elterjedése idején, szoros kapcsolat állt fenn a Biblia, a bibliakörök és a baptisták között. A Brit Bibliatársulat legtöbb Kárpát-medencei munkatársa baptista volt. Áldozatosan terjesztették a Bibliát. Nagy börtáskával a vállukon vásárokon járva, falvakon, hegyek között, gyalog, öszvéren, hajón, vasúton, gúnyval, nélkülözéssel, idő viszontagságaival küszködve hűségesen terjesztették a Bibliát

A Magyarországi Baptista Egyház hitvallásának első pontja is a Szentírásról szól. Jelképezi, és egyben kifejti azt a meggyőződésünket, hogy a kinyilatkoztatott Ige „a keresztyén hit tévedhetetlen és kielégítő szabályozója, legfőbb tanácsadónk a mindennapi élet dolgaiban és a legtökéletesebb próbakő, amellyel minden emberi hagyományt, tanítást és gyakorlatot megvizsgálhatunk.” Családi és gyülekezeti életünkben ma is meghatározó fontosságú a Biblia olvasása, tanulmányozása, az arról szóló beszélgetés. Így gyakoroljuk ezt otthonainkban, a gyülekezeti vasárnapi iskolában és az istentiszteleteken. Pál apostollal együtt valljuk: „A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.” (II. Tim. 3,16-17)

A korábbi értékből a Szentírás tiszteletéből ered a második értékünk, hogy az istentiszteleten az igehirdetésben Krisztus megváltó munkája van a középpontban. Imaházaink szószékein gyakori felirat: „Mi a megfeszített Krisztust prédikáljuk!” Igehirdetőink – legyen akár teológiát járt lelkipásztor, vagy úgynevezett „laikus” hitszónok – mindig törekedtek az élő, eleven, megszólító, alkalmazható üzenet átadására, mely hűen követi a bibliai alapige szövegét, és középpontjában, végső kicsengésében Jézus Krisztus áll.

A baptista gyülekezetek közössége azokból a hitvallókból áll, akik hittel elfogadták Jézus Krisztust személyes megváltójuknak, és bűnbánatot tartva megtértek, elfogadva Isten Jézus Krisztusban kínált bűnbocsátó és örök életet adó kegyelmét, új életet kezdtek, amelyben engedelmeskednek Jézus Krisztusnak, ezt a nyilvános bemeztkezésével mások előtt is megvallják és önkéntesen csatlakoznak, kéri fölvételüket a gyülekezeti tagságba. A baptista hívőkre jellemző, hogy hitüket gyakorolva rendszeresen járnak gyülekezetbe, ahol Istentől kapott kegyelmi ajándékaikkal szolgálnak mások felé. A baptista gyülekezetek közösségi alkalmai, istentiszteletei, bibliaórái, imaórái, gyermekek vasárnapi iskolái, ifjúsági istentiszteletei barátságosak és közvetlenek. A gyülekezet tagjai törődnek egymással, számon tartva azokat, akik betegek, idősek, vagy bármi okból segítségre szorulnak.

A baptista hívők felelősséget éreznek azokért, akik nem tartoznak a gyülekezethez. A megváltás örömhírét készséggel hirdetik, adják tovább a gyülekezet tagjai is embertársaiknak, akikkel kapcsolatban vannak, ugyanakkor gyülekezeti közösségi missziókat is szerveznek rendszeresen az evangélium meghirdetésre. Keresztyén küldetésünk, hogy szeressük embertársainkat, ami azt is jelenti, hogy szolgáljunk, segítsünk azoknak, akik lelki és testi szükségben vannak.

7. Érdekvédelem avagy, hogyan tekintünk azokra, akiket segítünk, akik felé szolgálunk

Akiknek segíteni szeretnénk, azokat tisztelettel és méltóságteljesen kell kezelnünk. Őrájuk nem úgy kell tekintenünk, mint akik a segítő munka tárgyai, hanem mint a segítő munkánk alanyai. A rászorulóknak nem csak segítőjük, hanem szerető embertársuk is kell lennünk, akik arra törekszünk, hogy miközben megoldást nyújtunk szükségükben, együtt érzünk velük és semmilyen helyzetben nem alázzuk meg őket. A segítő szolgálat, a diakónia része és feladata az is, hogy azok érdekét, szükségét és méltóságát védjük, képviseljük és segítsük, akik erre nem képesek, vagy nem alkalmasak.

Figyelemmel kísérjük a társadalmi változásokat, arra törekszünk, hogy védelmezői legyünk az emberi jogoknak, az emberi méltóságnak minden helyzetben és bármilyen körülmények között is. Támogatjuk azokat, akik jogaikat akarják érvényesíteni a társadalomban, amennyiben erre nem képesek segítséget nyújtunk nekik, vagy síkra szálunk a jogaikért

8. Egyházi, gyülekezeti kapcsolat, együttműködés

A Magyarországi Baptista Egyház természetét tekintve inkább „szövetség” mint általános értelemben vett „egyház”. Ennek többek között abban áll a jelentősége, hogy önkéntes munkaerő szervezésében helyi szinten sokkal hatékonyabb a közelben lévő gyülekezetekkel való kapcsolata, vagy esetleg az érintett egyházkerülettel való kapcsolat, mint a központi adminisztráció.

A baptista tanítás szerves része, a jó cselekedetre való buzdítás, ezért a gyülekezetekben élő emberek sokszor keresik is annak a lehetőségét, hogy társadalmilag hasznos tevékenységben éljék meg a hitük gyakorlását. Leghatékonyabban úgy lehet közelben élő, könnyen mobilizálható, önkéntest, vagy önkéntesek csoportját megnyerni egy intézményi munka támogatásához, ha egy intézmény rendszeresen jelen tud lenni egy gyülekezetben. Vagyis, ha az intézmény munkatársai istentiszteletet látogatók, istentiszteleteken rendszeresen beszámolnak munkájukról és a konkrét feladatokat megfogalmazzák, amikben az önkéntesek segíthetnek.

Missziókerületi vezetők abban tudnak hatékony segítséget nyújtani, hogy ha az intézmény közvetlen közelében nincs baptista gyülekezet, vagy a gyülekezet tagjai nem tudnak önkéntes tevékenységet vállalni, mely nagyobb gyülekezetben van szunnyadó és mozgósítható erőforrás. Régi hagyománya volt a baptista közösségben, és ez könnyen újjáéleszthető, hogy több gyülekezet, egy előre egyeztetett ritmus szerint alkalmi segítséget nyújtottak egy egy intézménynek, mint pl. a kiskőrösi idősek otthonának. Ez a hagyomány jól vizsgázott, hosszú időn keresztül jelentette sok buzgó hívő számára az értelmes szolgálat felületét. Ez a hagyomány nem a baptisták lustaságából szűnt meg, hanem az intézmények finanszírozási változásai miatt. Nem volt egy idő után szükség az önkéntesek

munkájára. Egy tisztán megfogalmazott valós szükség egyértelmű, hogy gyors és tartós lelkesedést fog kiváltani egy átlag jámbor baptista hívőből.

Mire lehet számítani a gyülekezetekben élő emberektől? Tapasztalatok szerint, alkalmi programok megszervezése mellett, mint egy-egy ünnepi istentisztelet az intézmény számára, sok egyéb tevékenységre is kaphatóak az önkéntesek. Legszívesebben azt szokták adni, amivel rendelkeznek, amiben otthonosan mozognak. Sokan szeretnek fizikai munkát vállalni, karbantartási, építési tevékenységekben. Sokan szívesen bocsátják rendelkezésre gépjárműveiket, szívesen szállítanak embereket, felszerelést stb. Sokan készek megosztani szakmai tudásukat, egészségügyi ismereteiket, művészeti képességeiket stb.

Zárszó

Az egyik legismertebb jézusi felszólítás: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat!” Máté evangéliuma 5:16

Természetes benső hajtóerő minden hívő emberben, sőt nem túlzás azt mondani, hogy minden emberben a segítő szándék. Hívők, és nem hívők nemes együtt munkálkodása az emberi szükségek és nyomorúságok terén teljesen kézenfekvő. Legyen ez az együtt fáradozás harmonikus, szent és áldott!

Szociális gondoskodás az Újszövetségben

Az exegézis és az etika kapcsolata ma, illetve a reformáció idején

Ha a Bibliát fellapozzuk egy olyan helyen, ami egy gyakorlati, életvezetési tanácsot ad, akkor annak felszólítását nem lehet átemelni a mai korba anélkül, hogy visszafejtenénk a központi üzentet, és azt aplikálnánk a saját élethelyzetünkre. „... nem lehet az Ó vagy Újszövetség gyakorlati cselekvési mintáit direkt és formális módon a jelenre áthozni - e helyett meg kell vizsgálni a Biblia erkölcsi útmutatásainak tartalmát és azt kell a megváltozott társadalmi-politikai helyzetben, lehetőleg megfelelő módon alkalmazni”.¹ Ez feladatot is ad számunkra, hogy ismerjük meg az adott szituációt körülvevő közeget, amiben az írás értelmezése mellett, az írás alkalmazása is zajlik. Tehát ha jól akarjuk végezni az írásértelmezést, akkor elengedhetetlen, hogy a kontextust is vizsgáljuk. A bibliai, teológiai igazság helyes megértése után következik a cselekedetre váltás, azaz a „mit higgyünk” kérdésből fakad a „mit tegyünk”. Egyik a másik nélkül csonka és nem értelmezhető. A modern exegeták célkitűzése is lehet, hogy egy-egy szituációban megtalálják azt az igeverset, melynek megfelelő magyarázatából kinő az az Istentől származó princípium, amit alkalmazva helyes életvezetési tanácsot tudnak adni hallgatóiknak, vagy olvasóiknak. Vannak olyan igazságok, amik minden időben és korban megállják a helyüket, és vannak olyan etikai alapelvek, amelyeket meg kell feleltetni a kor élethelyzeteinek. Gondolok itt arra, hogy egy örök érvényű igazság, hogy Isten szerető Isten, és örök érvényű parancs az Ő „Ne ölj” rendelete, ám ha az abortuszra, a halálbüntetésre, az eutanáziára gondolunk, máris kérdések vetődnek fel bennünk, amire válaszokat kell találnunk. A szeretet parancsa univerzális, annak aplikációja pedig személyes és szituációfüggő.² Az exegézis és az etika kapcsolatának rövid problémafelvetése után fel kell tennünk a kérdést, mi az etika feladata? Vissza kell nyúlnunk az etika értelmezésében egészen a skolasztikáig, miszerint „az etika feladata az lenne, hogy megmutassa azt a fő jót, amelyre cselekedeteinknek irányulnia kellene. Tehát semmi sem önmagában jó, hanem a cselekvő szándéka teszi azzá.”³ Azért is kell ilyen távolról indulnunk, mert az előzőekben is említésre került az „Isteni parancs” jelenkori alkalmazása. Akár ma, akár a bármely időben akarjuk meghatározni a „legfőbb jót”, eljutunk az Isteni parancs, az Isteni indicativusig, ami megmutatja az embernek, hogyan éljen. Ez nem mindig konfliktusmentes. Ha egy konkrét példát említünk, a reformációt elindító

¹ Fazakas Sándor: Kálvin szociáletikája in Fazakas Sándor: Kálvin időszerűsége. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009, 115.p.

² Elsie Anne McKnee: The Character and Significance of John Calvin's Teaching on Social and Economic Issues in Edward Dornen and James D. Bratt: John Calvin rediscovered. Westminster John Knox Press, Louisville London, 2007, 10.p.

³ Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Kiadja: Református zsinati iroda tanulmányi osztálya, Budapest, 1993, 97.o.

teológusoknak konfrontálódniuk kellett környezetükkel. „A reformációnak szembe kellett fordulni nem csak a római egyház hatalmi politikájával és bűneivel, hanem egész tanrendszerével, tehát a Szentírás mellett még más egyébre támaszkodó római katolikus morállal is, és el kellett vetnie a természet és kegyelem mesterként összehangosítását, az érdemszerzés és kettős erkölcsiség egész kiépített rendszerét.”⁴ írja Török István. A reformátoroknak nem csak az egyházzal kellett szembe menni, hanem a korszellemmel is. „Luthernek Erasmussal folytatott vitájánál láttuk, hogy a reformáció etikai téren is kétfrontos harcot vívott: egyrészt a középkori egyházzal, másrészt a kor szellemiségével, a humanizmussal és a reneszánszsal.”⁵ A korszellemmel való érintkezés során az egyháznak vállalnia kell a küzdelmet, ha be akarja tölteni Istentől kapott funkcióját. A reformáció ideje nem volt mentes még a fő teológusok között létrejövő nézetkülönbségektől sem. „Philipp Melanchton a „reformáció etikusa” loci-jának hatására a jócselekedetek felfogása körül is éles vita bontakozott ki. Melanchton, bár vallotta, Lutherrel együtt a „Sola fide” alapelvét, hozzátette ehhez, hogy „fides non est sola”, azaz a hit nincs egyedül, követnie kell a jócselekedetnek.”⁶ A reformátorok a Szentíráshoz ragaszkodva nem féltek konfrontálódni a környezettel, ha a bibliai princípium alkalmazása úgy kívánta. Jól példázza a reformáció időszaka, hogy a Bibliához ragaszkodó írásmagyarázat változásokat, feszültséget idézhet elő. Szeretném a minden időben aktuálisnak mondható etikai kérdéssel, a szegények helyzetének vizsgálatával kezdeni. Nem csak a reformáció idejében volt az etika egyik fontos kérdése a szegények-gazdagok, az ember és Isten kapcsolata, hanem a mai irodalomban is vannak, akik ezzel kapcsolatban keresik a válaszokat. Dr. Bolyki János az egzisztenciális etika képviselőjét, H. Merklein-t nevezi meg, aki levonta etikájára nézve a következményeit Isten bűnösöket és szegényeket felkaroló kegyelmének, aminek eredménye, hogy az embernek is hasonlóképp kell szegény és elesett embertársai felé fordulnia.⁷ Az Ószövetség etikája a vagyonra a következőképp tekint: „A tulajdon az ószövetségi szemléletben nem az egyént, hanem elsősorban Jahvét, másodsor a népet illeti meg... Az Ószövetség ugyanakkor a gazdagságot Isten áldásának tekinti, de látja benne az önzésnek lelket eltorzító kísértéseit is.”⁸ Feltétlenül meg kell említenünk, hogy a gyakorlat és az elmélet helyes kapcsolatának értelmezése olykor milyen negatív, illetve pozitív következményekkel járhat. Ismét jó például szolgál a reformáció időszaka. A reformáció fő gondolata volt, hogy az üdvösség nem megvásárolható, és nem cselekedetek, érdemek által

⁴ Dr. Török István: Etika. Free University Press, Amsterdam, 1988, 66.p.

⁵ Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Kiadja: Református zsinati iroda tanulmányi osztálya, Budapest, 1993, 98.o.

⁶ Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Kiadja: Református zsinati iroda tanulmányi osztálya, Budapest, 1993, 98.o.

⁷ Dr. Bolyki János: Újszövetségi etika, Kálvin kiadó, Budapest, 1998, 13.p.

⁸ Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Kiadja: Református Zsinati Iroda tanulmányi osztálya, Budapest, 1993, 251.o.

lehet a mennyországba kerülni. Ha egy cselekedet motivációját, vagy gyakorlati hasznát vizsgáljuk, akkor lehetséges, hogy eltérő eredményre jutunk. A szegény számára egy tál étel bárki kezéből egyformán életmentő lehet, attól teljesen függetlenül, hogy az adakozó milyen szívvvel adja. Még akkor is, ha ő ezzel érdemeket akar szerezni Isten előtt. A reformáció Sola Fide-je ezt a fajta gondoskodást új alapokra helyezte, de egyben sok esetben meg is szüntette. „A kegyelemből hit által való megigazulás reformátori felfogása ugyanis megfosztotta a jótékonykodást legfőbb motiváló erejétől, vagyis érdemszerző jellegétől, s ezzel kihúzta a talajt a középkori szeretetszolgálat rendszere alól.”⁹ írja Fazakas Sándor. Ez a fajta megközelítés jól példázza, hogy az etika és az írásmagyarázat egymásra épül, és egymástól elválaszthatatlan. A szegények megsegítése morális kérdés is lehet, és nem feltétlenül csak a keresztény etikához kapcsolódik. Kálvin János szerint a bőkezűség nem vallási fogalom.¹⁰ Tehát az erény nem minden esetben kap hitbeli töltetet. A szeretet kettős parancsában a két tábla szorosan összetartozik. Nem lehet úgy szeretni Istent, hogy a felebarátunkat nem szeretjük. „A második dimenziója az anyagi javak helyes felhasználásának a szeretetparancs második része, a felebarát szeretete és szolgálata.”¹¹ Legjobb kiindulópont lehet számunkra a gazdag ifjúról szóló perikópa. Krisztus nem önmagában a vagyontól való megválást, hanem azzal a szegények megsegítését követeli meg.¹² Így kapcsolódik össze az előző alapelv, hogy minden Istentől van és az Ő ajándéka az ember felé. Még a vagyontól való megválás is az emberi hiúság kielégítésének eszköze lenne, ha az így szerzett vagyon nem kerülne a szegényekhez. A vagyonhoz való hozzáállás, a hivatásetika irányvonalai, a Biblia üzenetének cselekedetekre váltása nem csak a reformáció korának fő kérdései, hanem minden korban aktuális, újra és újra hangsúlyozandó területek. A vagyonnal való helyes élés mellett a szociális érzékenység is gyümölcse a hitre jutásnak. A reformáció fő alakja, Kálvin János szerint „csakis a négy tisztség (pásztorok, doktorok, vének, diakónusok) együttműködése által működhet jó rendben az egyház - de diakonátus nélkül nincs ecclesia!”¹³ A következőkben tekintsünk át néhány kardinális bibliai helyet, ami a szociális gondoskodás alapjait adja.

⁹ Fazakas Sándor: Kálvin szociáletikája in Fazakas Sándor: Kálvin időszerűsége. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009, 124.p.

¹⁰ Elsie Anne McKnee: The Character and Significance of John Calvin's Teaching on Social and Economic Issues in Edward Dommen and James D. Bratt: John Calvin rediscovered. Westminster John Knox Press, Louisville London, 2007, 50.p.

¹¹ u.o. 8.p.

¹² Fazakas Sándor: Kálvin szociáletikája in Fazakas Sándor: Kálvin időszerűsége. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009, 125.p.

¹³ u.o.

A szociális gondoskodás alapjai Máté evangéliumában és János első levelében

Az előzőekben láthattuk, hogy a dogmatika és az etika hogyan kapcsolódik egymáshoz, illetve, hogy a reformáció idején milyen kihívásokkal kellett szembe néznie az Isten ígéjéhez ragaszkodó és a nehéz sorsú embereknek segíteni akaró teológusoknak. A mai kor etikája nem választható el a korábbi felismerésektől, megállapításoktól, eredményektől, de vannak olyan új problémák is, amiket a 21. század történelmi, társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi sajátos szituációja indikál. Minden esetben problémát jelent, hogy a szituációt körülvevő környezet alapos megismerése nélkül nem lehet egy etikai alapelvet jól alkalmazni, hiszen még az örök érvényű alapelvek alkalmazása is eltérő lehet különböző helyzetekben. Másik probléma, hogy a legtöbb etikával foglalkozó tanulmány átfogó képet ad különböző etikai alapelvekről, de a forrásig nagyon kevés megy vissza. A Biblia számos etikai alapelvet tartalmaz, amik korábban sokak által megfogalmazásra kerültek, de a bibliai ígések hivatkozásánál, illetve a rájuk való mutatóval megáll a bibliai etikai érvelés. Véleményem szerint fontos lenne az említett ígehelyek legalább rövid kifejtése, ha nem is teljes körű exegézise. Hiszen a két teológiai diszciplína elválaszthatatlan (kellene, hogy legyen) egymástól. Ha etikai érvelésünkben nem tekintünk evidenciának bibliai igazságokat, hanem azt egy alapos exegetikai vizsgálattal (itt nem csak a nyelvi analízist értem, hanem a különböző segédtudományok használatát is) alá is támasztjuk, úgy sokkal nagyobb hatást érhetünk el. Újként hathat az exegetikai etika kifejezés, ami nem általános etikai intelmeket tárgyal csupán, hanem az örök érvényű igazságok Bibliában elfoglalt helyét is vizsgálja, annak szituációjával, nyelvi sajátosságaival, kontextuális elhelyezkedésével együtt. A következőkben néhány alapvető újszövetségi ígehely bemutatása által kívánok eljutni a hétköznapi meghatározó általános keresztény etikához. A vizsgálat lekorlátozódik az újszövetségi etikára, mivel az ószövetség kortörténeti, hitelvi megismerése nélkül nem lehet univerzális etikáról beszélni az ószövetség alapján, és a terjedelem nem teszi lehetővé, hogy ilyen mélységben kifejtsem a témát. Ez nem azt jelenti, hogy ne lenne elengedhetetlen az ó- és újszövetség kapcsolatának vizsgálata, ha univerzális (de legalább keresztény) etikáról beszélünk. Hiba lenne az Újszövetség értelmezése az Ószövetség nélkül, de fordítva is elmondható ez, hogy az Ószövetség etikája nem emelhető át a mába, csakis úgy, ha az az Újszövetségi etika fényének átvilágítása által egy új színezetet kap, ami olykor változtat rajta, néhol megerősíti, de olyannal is találkozhatunk, amikor felülírja. Kezdjük néhány kortörténeti sajátossággal, ami igaz volt Jézus idejére, és talán közelebb visz minket a helyzet megismeréséhez.

Jézus tanításai egy adott közegben hangoztak el, amik sok esetben determinálták a hangvételt. A példázatok használata egy adott közeg burkolt megszólítását tette lehetővé, vagy szemléletesebbé tette a mondanivalót a jobb megértés érdekében. Jézus tanításaiban minden esetben vizsgálnunk kell a hallgatóság kiben létét, és a hallgatóság Jézushoz való viszonyát. Lényeges pont a megértéshez Jézus és a zsidóság kapcsolata. Dr. Bolyki János könyve alapján szeretnék néhány tévhitet eloszlatni a Jézus korabeli zsidósággal kapcsolatban.

Theissen szerint sok olyan vád érte az akkori zsidóság Tóra-tiszteletét, ami nem valós. Az ő cáfolatait ismertetem.

- A törvény abszolutizálása: A törvény nem a szövetséget meghatározó erőt jelenti, mert Isten kiválasztása megelőzi a Törvényt.
- Kazuisztika: A törvényt kazuisztikus módon magyarázták, s ezáltal Istennek az egész emberre vonatkozó igényét „szétdarabolták,” s magát az embert kivonták Istennek ilyen igénye alól. Valójában a kazuisztika csak az újszövetségi kor utáni időkre jellemző, és ez sem akart mást, mint a törvényt a mindennapok gyakorlatára alkalmazni, megélhetővé tenni.
- Jutalom-erkölcs: A törvény iránti engedelmisség Isten jutalmazásával jár, de valójában a rabbinikus irodalomban elítélik a jutalmazást, mint az erkölcsös élet mozgatórugóját.
- Formalizmus: A törvényt úgy tekintették, mint kívülről kényszerített morál. Valójában a törvényt előbb megszerették, belátták értelmét és csak aztán vállalták az engedelmisséget, miután azonosultak vele.
- Szenvedtek a törvénytől: A törvényt sokan elviselhetetlen teherre tették. Valójában a zsidó kegyessége az a jellemző, hogy örültek a törvénynek.¹⁴

Fontos különbséget tenni a Tóra és a szóbeli hagyomány (Halakka) között. Úgy gondolták a hallakka már a Tórában van, de csak magyarázat segítségével lehet meghatározni, amint mondták: „kerítése a Tórának”. Jézus etikai tanításában egyes eltorzított pontokon „visszaalakította” (reformálta) a hallakát az eredeti Tóra-intencióig.¹⁵

Ebbe a környezetbe érkezett Jézus Krisztus az emberré létele által. Leghíresebb beszédében a hegyi beszédben találhatjuk etikájának a „magját”. A következőkben a hegyi beszéd etikai tanításait fogom ismertetni.

¹⁴ Dr. Bolyki János: Újszövetségi etika, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998, 17.p.

¹⁵ u.o.

Kiemelt igehelyek exegetikai vizsgálata

Máté 5:17, Máté 7:12, Máté 22:40

A boldogmondások után, mielőtt Jézus rátér az etikai kérdésekre, tisztázza, hogy Ő nem a törvényt eltörölni jött, hanem betölteni. „Ne gondoljátok” - ezzel vezeti át a figyelmet az etikai kérdésekre. A „Μὴ νομίσητε” kezdet Luz szerint Máté betoldása. Szerinte ez nem tekinthető az antinomizmus vádjá elleni fellépésnek, mert akkor két hallgatóságról lenne szó, tehát nem polémiaának szánta Jézus.¹⁶

Schweizer szerint Jézus ezzel bemutatja, hogy nem teszi félre a törvényt. Visszatérve a „Μὴ νομίσητε” azt jelenti, hogy ne gondoljátok. Itt Jézus elsősorban a tanítványainak szól, de tudjuk, hogy a hegyi beszédet a sokaság is hallotta. Alakilag ez egy „μὴ” tiltószó + aoristos. A gondolni ige gyakran előfordul Máténál participiumi formában és praeteritum imperfectumban is. Véleményem szerint itt az aoristosz pontualitását kell hangsúlyozni, pontosabban egy ingresszív aoristoszra kell gondolni, miszerint a tanítványok ne kezdjenek el úgy gondolkodni, ahogy a Jézust antinomizmussal vádoló tábor. Ezzel védeni akarta saját tanítványai és hallgatóságát. Jézus Hegyi Beszédének felépítését vizsgálva meg kell említeni, hogy az 5:17 és a 7:12 versek, amik tartalmilag a törvény és a próféták betöltéséről szólnak, képezik a fő rész körüli keretet. A Hegyi Beszéd központi része pedig, az arany szabály szerinti 7:12, a szeretet által vezetett cselekvés példája. Az arany szabályról el lehet mondani, hogy a Hegyi Beszéd parancsainak alapvető és egyetemes karakterét biztosítja.¹⁷ Eduard Schweizer szerint Jézus teljes tanítását összegezni lehet az arany szabályban és a kettős szeretetparancsban. A törvény még mindig érvényben van, de csakis Jézus és az Ő tanítványai által kerül teljes betöltésre.¹⁸ Ezzel egyetért Bolyki János is. Dr. Bolyki János szerint Jézus úgy kapcsolta össze az etikát az eszkatológiával, hogy nézete szerint a világtörténelem és Izráel története küszöbönálló radikális változásának a zsidó nép ennek megfelelő alapvető magatartásbeli, tehát etikai változásával kell együtt járnia. Jézus nem törölte el a Tórát, de annak minden részletét Isten királyi uralma benne megnyilvánuló jelenlétének és a szeretet kettős parancsának fényében látta.¹⁹

¹⁶ Ulrich Luz: Máté Jézustörténete, Hermeneutikai kutatóközpont, Budapest, 2000, 61.p.

¹⁷ uo. 57.p.

¹⁸ Eduard Schweizer: The good news according to Matthew, John Knox Press, Atlanta, 1977, 108.p.

¹⁹ Dr. Bolyki János: Újszövetségi etika, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998, 25.p.

A kontextuális analízis segít számunkra, hogy elhelyezzük a vizsgált igeversünket a szövegkörnyezetben, és elvezet az akkori mondanivaló magjához. Az említett igevers (Máté 7:12) Jézus Hegyi Beszédében hangzik el, mintegy keretet adva a fő résznek. Az 5:17 és a 7:12 versek között helyezkedik el a tanítás középpontja. Jézus antitéziseinek summáját jelenti az aranyszabály, ami nagyon gyakorlatias, és egyedi szituációkra alkalmazható. A Hegyi Beszédben elfoglalt helye az aranyszabálynak egyértelmű, de vizsgáljuk meg a közvetlen kontextust is. Az aranyszabályt Jézus tanítása és buzdítása előzi meg az Atyától való kéréssel kapcsolatban. A Mennyei Atya gondoskodását hasonlítja az ember fiáról való gondoskodásához. Érdekes, amikor emberi és Isteni alany van összehasonlítva. A 12. vers felszólítása a 11. versre utal vissza, ahhoz hasonlítja az ember cselekvését. Mivel Isten annyira szeret minket, hogy jókat ad azoknak, akik kérik, ezért ti is, ahogy szeretnétek, hogy veletek cselekedjenek, úgy tegyetek. Az emberi cselekvés oka Isten ajándékozó szeretete.

οὖν: mivel, tehát → az előző versre mutat, mintegy okhatározói értelemmel

οἱ ἄνθρωποι: az emberek, egy általános alanyt fejez ki. Esetünkben ez azért különleges, mert az előző versben Istenről volt szó, hogy Ő hogyan ajándékozza meg az embereket. Isten és ember egymásmellettiége minden esetben vizsgálendő fogalmazás, főleg ilyen egyenes összehasonlítás esetében.

Hogyan vélekedett a szerző a szeretet-parancsról?

Minden valószínűség szerint Máté annak a gondolatnak volt a híve, hogy a szeretet parancsa volt a legfőbb parancs, s abban az esetben, ha a különböző parancsok között konfliktus keletkezik, minden más parancsot a szeretet parancsának kell alárendelni. Úgy tűnik, hogy Máté a szeretet parancsát a parancsok koronájává tette, ami az embereket a tízparancsolat követelményein is túlmenve igénybe veszi. Véleménye szerint a rituális törvények, a tisztasági, tized, szabbat, áldozati parancsolatok továbbra is érvényben maradnak, de alárendeltetnek a legfontosabbnak, a szeretet parancsának.²⁰

Mi újat hozott Jézus a szeretet kettős parancsának kimondásával?

Jézusnál az az új, hogy e két parancsolatot a tengersok többi közül kiemeli, a Törvény (meg a próféták) summázásának tartja, s az Isten és felebarát iránti szeretet e két, addig különálló

²⁰ Ulrich Luz: Máté Jézustörténete, Hermeneutikai kutatóközpont, Budapest, 2000, 56.p.

parancsolatát összekapcsolja... Egyedül Ő idézi a két ószövetségi parancsot szó szerint és együtt, és egyedül Ő rendeli ez alá mindazt, amit a bibliai etika felsorolni képes.²¹

Ha abból indulunk ki, hogy Jézus arról beszél a kontextus alapján, hogy a tanítványok igazsága messze nem haladja meg a farizeusok és írástudók igazságát, akkor semmiképpen nem mennek be a mennyek országába, akkor itt nem egy mennyiségbeli meghaladásra kell gondolni, hanem egy minőségi különbségre. Ha ebben a két parancsolatban benne van az összes többi, és ennek a kettőnek a megtartásától függ az egész törvény és a próféták, akkor Jézus tanítványainak erre kell összpontosítani, nem a paragrafusok aprólékos megtartására. Ha figyelembe vesszük a szinoptikus evangéliumok kontextuális különbségeit, és ezeket megpróbáljuk egy platformra összehúzni, akkor láthatjuk, hogy a szeretet minőségét az irgalmas samaritánus története írja le. Tehát ebből indul ki az összes többi parancsolat megtartásának értéke, hogy a szeretet gyakorlati módon megmutatkozik-e az ember életében. Ide is kapcsolható az arany szabály, ami szintén nehezen értelmezhető, mert egészen más a kívánsága egy pogánynak, sőt egy zsidónak is, mint Jézus Krisztus tanítványának.²² A szeretetparancsba benne foglaltatik a másiktól való gondoskodás. Nem lehet Istent úgy szeretni, hogy a felebarátunkat vagy akár testvérünket nem szeretjük. Itt térnek át János apostol első levelére.

Egyéb igehelyek vizsgálata: János első levele 3:17

Szándékosan választottam zárásként egy késeinek mondható levelet, János első levelét, ami tökéletesen elénk hozza, hogy az anyagi javakkal való helyes élés nélkül az Isten iránti engedelmesség elképzelhetetlen. Az idézett versben az olvashatjuk, hogy „ha valaki bezárja a szívét”. Itt nem a kardia kifejezés áll, hanem a „σπλάγχνα”, ami a legbensőt volt hivatott kifejezni, a mellkasi szerveket, az együttérzés, könyörület helyét. A Biblia idejében a szív és a mellkasi szervek voltak az értelem, az érzelem, és a döntéshozatal központja. A másik ige, amit kiemelnék, az a „θεωρῆ”. Nagyon szemléletesen és pontosan adja vissza a magyar fordításunk: elnézi. Ez egy folyamatos alak, tehát nem pillanatnyi észrevételről van szó, hanem hosszabb vizsgálatról. Hogyan maradna meg abban Isten szeretete? Ez a szeretet jelentheti az Istentől származó szeretetet, mintegy jelölve a szeretet minőségét. Az a keresztyén, aki eltűri, hogy a testvére szükségét szenved, abban nincs Isten-i szeretet, de még csak azt sem mondhatjuk, hogy a szeretetének tárgya Isten, hiszen nem lehet Istent a testvérünk szeretete nélkül szeretni (János első levele 4,20). Isten nem vonja meg szeretetét, hanem mint példa áll minden keresztyén ember előtt, hogy abszolút etalonként hozzá szabjuk magunkat.

²¹ Dr. Bolyki János: Újszövetségi etika, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998, 31.p.

²² Dr. Almási Tibor: Máté evangéliuma II., GyuRó art press, Szokolya, 2003, 176.p.

Az első gyülekezetek helyzete

A következő részben a második század keresztény gyülekezeteinek a helyzetéről olvashatunk. Példa lehet számunkra, hogy a szeretet parancsa mit jelentett a gyakorlatban, akár a gyülekezet tagjai egymást között megélt viszonyára gondolunk, akár a gyülekezeten kívüli „felebarát” megsegítésére. A következőkben idézetek fogok citálni Adalbert Hamman: Így éltek az első keresztények című könyvéből, amik alapján tiszta és kijózanító képet kapunk az első keresztények olykor nagyon nehéz, ám annál aktívabb életéről. A gyülekezetet külső perspektívából szemlélők számára különleges volt az a közösség, szeretetkapcsolat, ami a keresztényekre volt jellemző: „A pogányokat az döbbenti meg, hogy olyan emberekkel találkoznak, akik szeretik egymást, megélik az egységet, a kölcsönös segítségnyújtást, a javak elosztását, olyan társadalomra bukkannak, amely hiteles testvériségben valósítja meg a javak kiegyenlítését a gazdagok és a szegények között.”²³

„A gondoskodás mindenkinek az ügye, A testvérek nem pihenhetnek passzívan a felebarát szeretetének szolgálatában. Nem elég, hogy pénzükkel fizessenek, személyükkel és idejükkel is fizetniük kell. Ezt a katekumenátus ideje alatt sajátítják el, mert a hit valódi családot tárt fel előttük, örömeivel és szenvedéseivel együtt. A tradíció apostolicából tudjuk, hogy a keresztségre jelentkezőknek a vizsgáló többek közt ilyen kérdéseket tett fel: Tisztelték-e az özvegyeket, látogatták-e a betegeket, gyakorolják-e a jócselekedeteket? A katekizmust az életben lehetett megtanulni és megtapasztalni.”²⁴

„Az egyház azt igényli, hogy olyan püspököket válasszanak, akik szeretik a szegényeket. Gondolj a szegényre, ajánlja a didaszkália, fogd kézen őket, teremts nekik megélhetést.”²⁵

Láthatjuk, hogy a szeretet kifejeződése nem csak az adományokban testesült meg, hanem az őszinte törődésben. A szegények ügyének előremozdítása nem csak az anyagi javak átadását jelentette, hanem egy mélyebb segítségnyújtást, hogy boldogulni tudjanak az életben. Az özvegyek és árvák segítése kiemelt fontosságú jó cselekedet volt, hiszen ők nem számíthattak a közvetlen családjuk gondviselésére, és az őket szolgáló testvér Isten gondoskodásának eszköze volt.

²³ Adalbert Hamman: Így éltek az első keresztények. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2016. 142.o.

²⁴ uo. 150.o.

²⁵ uo. 149.o.

Következő kérdés, ami felmerülhet bennünk, hogy a közösség honnan biztosította a működéséhez szükséges anyagi javakat.

Honnan volt a közösségnek pénze?

„Úgy látszik, hogy a 2. századtól kezdve a közösség kétféle hozzájárulást kap: a perselybe dobott, rögtönzött pénzbeli adományokat, amelyeket Tertullianus a céhekben használatos havi hozzájáruláshoz hasonlít, és a természetbeni adományokat, felajánlásokat, amelyeket a diakónus gyűjtött össze. Levették belőlük a liturgiához szükséges kenyér és bor adagot, a felesleget pedig az istentiszteleti szolgákra, és a szegényekre fordították.”²⁶

Az adakozás kiemelt fontosságú volt, mintegy mérve az egyének elkötelezettségét Isten, és a közösség iránt. „A legszegényebbek böjtölnek, hogy böjtölésük gyümölcsét hozzák el és ne üres kézzel jöjjenek. Mindenki bizonyítani akarta a testvériséget, amelynek jelekre és osztozásra van szüksége ahhoz, hogy kifejeződjék. A keresztényeknek az az érzésük támadt, hogy túlléptek az Ószövetség legalista és intézményes felfogásán és legyőzték. A szolgaság korát a szabad emberek kora váltja fel, akik nem a törvény kényszerítő erejére ajánlják fel adományaikat, hanem gyermeki hálájuk buzgóságából.”²⁷

A hit és a cselekedet kapcsolata

„A keresztény ókor számára, az evangelizáció elválaszthatatlan a diakóniától (szolgálattól), egyik sem képzelhető el a másik nélkül. A jól értelmezett istentisztelet megkövetelte a konkrét embereknek a szolgálatát a maga egész létében, szükségleteivel és vágyaival együtt. „Utánozzátok Isten igazságosságát, és senki nem lesz szegény” mondja egy korabeli keresztény szöveg”²⁸

Bevezetésben láttuk, hogy a szociális gondoskodás motivációja a háládatosság és nem az érdemszerző cselekedet. Kálvin az egyik prédikációjában használja a „te szegényed” kifejezést, ami arra tereli a figyelmünket, hogy a szegényekről, árvákról, özvegyekről való gondoskodás mindenkinek személyes ügye, és hogy a kollektív felelősség, az intézményesedés nem ment fel minket az alól, hogy megéljük az individuális felelősség érzését a mi hétköznapi etikai döntéseinkben, cselekedeteinkben, életvezetésünkben.

²⁶ Adalbert Hamman: Így éltek az első keresztények. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2016. 158.o.

²⁷ uo.

²⁸ uo. 160.o.

Felhasznált irodalom:

Adalbert Hamman: Így éltek az első keresztények. Szent István Társulat az Apsotoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2016.

Dr. Almási Tibor: Máté evangéliuma II., GyuRó art press, Szokolya, 2003,

Balla Péter: „Jézus Ószövetség-értelmezése A „törvény és a próféták” értelmezési lehetőségei Máté evangéliuma alapján”. Szolgatárs, kiadó: Magyarországi Baptista Egyház, XXVI. évfolyam, 3-4. szám

Balla Péter: A reformátori írásértelmezés etikai aspektusai. Teológus Tavasz Konferenciakötet, kiadó: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2019,

Dr. Bolyki János: Újszövetségi etika, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998,

Eduard Schweizer: The good news according to Matthew, John Knox Press, Atlanta, 1977,

Elsie Anne McKnee: The Character and Significance of John Calvin's Teaching on Social and Economic Issues in Edward Dommen and James D. Bratt: John Calvin rediscovered. Westminster John Knox Press, Louisville London, 2007,

Fazakas Sándor: Kálvin szociáletikája in Fazakas Sándor: Kálvin időszerűsége. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009,

Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Kiadja: Református zsinati iroda tanulmányi osztálya, Budapest, 1993,

Dr. Török István: Etika. Free University Press, Amsterdam, 1988,

SZOCIÁLETIKAI IRÁNYMUTATÁSOK

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
A kiadvány létrejöttének indoklása	2
Kiadvány célja	4
Etikai alapelvek a Magyarországi Baptista Egyházhoz tartozó intézmények, szervezetek társadalmi szolgálatában.....	6
Az „Etika” célszerű meghatározása	6
Az ellátásban lévő egyén, család, csoport, közösség és a szociális munkát végző segítő kapcsolata.....	12
A szociális segítő munkát végző és a szakmaiság kapcsolata	19
A szociális munkát végző segítő kapcsolata és viszonya a munkatársakhoz és a munkahelyéhez, a Magyarországi Baptista Egyház közösségeihez és a társadalomhoz.	22
Szociáletikai iránymutatások a Dekalógus fényében	27

Bevezetés

Az evangéliumi tartalom megerősítését szolgálja a segítő munkában a szakemberek számára készült Bibliai alapokra helyezett szociáletikai iránymutatások tartalmazó kiadványunk.

A kiadvány létrejöttének indoklása

Más felekezetekhez hasonlóan, a Magyarországi Baptista Egyház, mint Isten vándorló népe küldetésének jelenlegi szakaszában új kérdésekkel, kihívásokkal találkozik az élet sok területén. Az Egyház fenntartásában működő szociális és gyermekjóléti szolgáltatások az elmúlt években jelentős mértékben megnövekedtek. Nagyságrendileg jelenleg 14 önálló baptista fenntartó lát el közel 20 ezer rászoruló személyt, mely ellátás legtöbb esetben napi kapcsolatot jelent az igénybe vevővel. A baptista fenntartású szolgáltatásokban mintegy kétezer szociális

szakember dolgozik. Ezen szolgáltatásokban dolgozó szakemberek széles köre, többsége nem Krisztust követő, bibliai értékek mentén gondolkodó és tevékenykedő szakember.

A szolgáltatások szinte lefedik az ország teljes területét. A szociális és gyermekjóléti szakterületen csaknem minden jogszabályban létező szolgáltatás megtalálható a baptista fenntartású intézményi körben. Az országos mértékben is jelentős mértékű segítő munka iránti elvárás mind az Egyház, mind a társadalom részéről igény, hogy a hívő közösség sajátos értékei megjelenjenek a szolgáltatási tevékenységekben.

Az egyházi fenntartóktól, intézményektől a társadalom rászoruló tagjai és hozzátartozói megbízható, minőségi és keresztyén erkölcsi alapokon működő szolgáltatást várnak el. Ez jelenleg a kormányzati politika szintjén is megjelenik.

Kiadvány célja

A hívő közösség, az Egyház is szolgálatnak tekinti a szociális szolgáltatásokban megnyilvánuló segítő tevékenységet, ahol az evangélium közvetítőre találhat a segítő munka folyamatában.

Fontos ezért, hogy a szolgáltatásokban dolgozó szakemberek ismereteket szerezzenek a baptista közösség sajátos evangéliumi értékeiről, a biblia alapján vallott hitelvi, etikai kérdésekről. Az intézmények működésében, megjelenési formájában, napi gyakorlatában és ünnepei megünneplésében a keresztyén élet és vallásgyakorlat elemei bekerüljenek. Ez által mind az ellátottak, mind a dolgozók önmaguk is közelebb juthatnak az evangélium megismeréséhez és a segítő tevékenységben is megjelennek a bibliai etikai értékek. Ezért Fontos egy olyan iránymutatás készítése, amely összhangban áll a Magyarországi Baptista Egyház

hitvallásával¹, elismeri a Szociális Munka Etikai Kódexének² általános érvényét, és amely, más felekezetek hasonló dokumentumaival³ párhuzamban, a baptista közösség számára is kiemeli és meghatározza ezen elveket. Az elkészült füzet a szociális szakmai továbbképzés fontos eleme.

¹ Elérhető: http://www.baptist.hu/wp-content/uploads/2016/03/Baptista-Hitvall%C3%A1s_Layout-1.pdf

² Elérhető: <http://3sz.hu/sites/default/files/Etikai.pdf>

³ Például a Magyarországi Evangélikus Egyház szociális és köznevelési intézményeiben dolgozók részére, vagy a Magyarországi Református Egyház pedagógusok részére megfogalmazott etikai kódexei.

Etikai alapelvek a Magyarországi Baptista Egyházhoz tartozó intézmények, szervezetek társadalmi szolgálatában

Az „Etika” célszerű meghatározása

1. Az etika és az etikus cselekvés a hívő ember számára kizárólag *válaszként* értelmezhető. Az Isten mindent megelőző kegyelmes cselekedetére, a szabadítására, a megváltásra adott válasz. Mivel szabad akaratot kapott, választhatja Istennel való összhangot vagy a tőle való eltérés alternatíváját. Ez azt jelenti, hogy a hívő ember morális döntése az Istennel való konzultációt és vele való egyeztetést igényel. Ebben az esetben válasza személyes dimenzióban a *teonóm*⁴ lét kibontakoztatása lesz, amelynek elválaszthatatlan része a megismert szabadság

⁴ Teonóm: a lelkiismeret szabadsága tulajdonképpen a teljes kötöttséget jelenti paradox módon: az Ige kontrollálja a lelkiismeretet. Ez nem azt jelenti, hogy ez a megközelítés lebecsüli a lelkiismeretet. A bibliai értelemben olyan a lelkiismeret, mint egy jó jelzőműszer: Kálvin ezért nevezi azt belső törvénynek

továbbadása a másik ember javára. Más esetben nem csupán lelkiismereti válságba kerülhet, hanem az Istennel való kapcsolata rendülhet meg. Ezért mindennemű jószolgálati munkája *a priori*⁵ kiindulópontja a Krisztus-hirdetés és Krisztus-képviselő feladata.

Az ember a teremtkor szabad akaratot kapott Istentől, lehetőséget a döntésre az életében. Ezek a döntési lehetőségek megilletik a gondozásban lévő egyént is, a véleményének kinyilvánítása saját körülményeiről, a vele történő dolgokról. Mindennek figyelembevétele az őt gondozó, szolgáló ember kötelessége.⁶

⁵ *a priori* jelentése: a tapasztalatot, a tényeket megelőző; a tapasztalatot mellőző (megállapítás, ítélet) in: Bakos Ferenc: Idegén szavak és kifejezések szótára, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007, 43. old.; ellentéte az *a posteriori*, azaz a tapasztalatból származó ismeret.

⁶ A magyar jogszabályban is megjelent a támogatott döntéshozatal fogalma. A **támogatott döntéshozatal** célja – a cselekvőképesség korlátozása nélkül – a belátási képesség kisebb mértékű csökkenésével élő személy számára döntési segítség biztosítása általános jelleggel vagy az ügyek egy csoportja tekintetében. A támogatott döntéshozatal jogintézményét a 2014. március 15. napjától hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény vezette be.

2. A Krisztus-központú szolgálat elsődleges feladata az *üdvösség*⁷ munkálása. (Mk 8,36)⁸ Nemcsak az a célja, hogy a gondozott biológiailag, szociálisan és lélektanilag megfelelően ellátott legyen, hanem az, hogy *emberi méltósága* megmaradhasson, illetve helyreállhasson az által is, hogy saját életéért a felelősséget a maga szintjén átélhesse. Az evangélium arra tanít bennünket, hogy ez a méltóság Jézus Krisztus személyének a megismerése által nyerhető. Ez azért mindennél fontosabb, mert az ellátotti szerep indirekt módon ettől a méltóságtól való *megfosztottságot* sugallja.⁹

A Krisztus-központúságból következően súlyosan bűnös cselekedet a keresztyén ellátó részéről, ha bármi evilági

⁷ Üdvösség: görögül: szoteria, melynek alapjelentése: szabadítás, szabadulás.

⁸ Márk ev. 8,36: „Mit használ ugyanis az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”

⁹ Tehát, ha olyan embernek állítanánk be a gondozottat, aki nem képes önmaga ellátására, s ez által arra sem képes, hogy saját cselekedeteiért érdemi felelősséget vállaljon. A totális jellegű intézmények munkatársai saját terheik könnyítése érdekében olyan felelősségektől is hajlamosak megfosztani őket, amelyekért nyugodtan vállalhatnák maguk a felelősséget. Ez oda vezethet, hogy a gondozott legkevésbé gondol arra, hogy felelőssége van az életéért az Örökkévaló előtt, s hogy ez ügyben neki bármi tennivalója lenne.

jót úgy munkálunk, hogy az az egyén személyes üdvössége tekintetében nem válik érdemivé. Emellett súlyosan erkölcstelen megfosztani valakit bármi jótól, ami számára megadható, ha az módunkban áll (Jak 2,14-17)¹⁰

A munkatársaknak tudatosan szükséges időről-időre felülvizsgálniuk, hogy az ellátottak személyes felelősség gyakorlását támogatva az egyszerűsített eljárásaik helyett új lehetőségeket adjanak gondozottaiknak arra, hogy ezt a mindennapi élet tennivalóiban szélesebb körben gyakorolhassák. Ez ösztönzést adhat a gondozottak életük egészéről való, az Istennel való kapcsolatra irányuló döntés kérdését illetően is. Ehhez lehetőséget kell nyújtani, sőt indítványozni szükséges, hogy ezekkel a kérdésekkel arra hivatott segítőkkel beszélgessenek, konzultáljanak.

¹⁰ Jakab levele 2,14-17: „Testvéreim, mit használ, ha valaki azt mondja, hogy van hite, de cselekedetei nincsenek? Vajon üdvözítheti-e őt egyedül a hit? Ha egy férfi- vagy nőtestvérünknek nincs ruhája, és nincs meg a mindennapi kenyege, valaki pedig ezt mondja nekik közületek: Menjetek el békességgel, melegedjete meg, és lakjatok jól, de nem adjátok meg nekik, amire a testnek szüksége van, mit használ az? Ugyanígy a hit is, ha cselekedetei nincsenek, halott önmagában.”

3. Teonóm létünkéből és Krisztus-ismeretünkéből fakadóan hitünk evidenciája a *társadalmi szolgálat*. A társadalmi szolgálat a Krisztusban helyreálló emberi méltóság szükségszerű velejárója, a Lélek gyümölcseinek növekedése, a szolgáló keresztyének jellembeli erősödése. Mindez megbízatásunk (Lk 12,42-47)¹¹, lelkiismereti felelősségünk (Mt 25,35-41)¹², és missziói

¹¹ Lukács ev. 12,42-46: „Az Úr így válaszolt: „Ki tehát a hű és okos száfár, akit az úr szolgálói fölé rendel, hogy idejében kiadja élelmüket? Boldog az a szolga, akit, amikor megérkezik az úr, ilyen munkában talál! Bizony, mondom néktek, hogy az egész vagyona fölé rendeli őt. Ha pedig ezt mondaná szívében az a szolga: Késik az én uram, és kezdené verni a szolgálókat és szolgálóleányokat, elkezdene enni, inni és részegeskedni; azon a napon jön meg annak a szolgának az ura, amelyen nem várja, és abban az órában, amelyben nem gondolja: kettévágatja, és a hűtlenek sorsára juttatja.”

¹² Máté ev. 25,35-40: „Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, 36mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám. Akkor így válaszolnak neki az igazak: Uram, mikor láttunk téged éhezni, hogy enned adtunk volna, vagy szomjazni, hogy innod adtunk volna? Mikor láttunk jövevénynek, hogy befogadtunk volna, vagy mezítelennek, hogy felruháztunk volna? Mikor láttunk betegen vagy börtönben, hogy elmentünk volna hozzád? A király így felel majd nekik: Bizony, mondom néktek, amikor megtettétek ezeket akárcsak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tettétek meg.”

küldetésünk (Rm 12,21),¹³ Isten jóságának és igazságos jogrendjének munkálása. Életcélunk és életünk értelme ez. A társadalmi felelősségvállalás megkerülhetetlen feladata minden idők hitvalló közösségének. A Baptista közösséghez tartozó intézmények szolgáló intézmények. A szolgálatok célja a gondoskodás, odafordulás a szenvedő emberhez.¹⁴ Etikailag nem elfogadható szemlélet ezt vállalkozásként és haszon szerzés helyeként kezelni.¹⁵ Azért van küldetésünk, mert hiszünk Isten szabadító, helyreállító kegyelmében.

¹³ Pál levele a Rómaiakhoz 12,21: „Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.”

¹⁴ A magyar jogszabályozásban az egyházi intézmények nonprofit humán fenntartóként jelennek meg és ennek okán számos adókedvezményben, támogatásban részesülnek.

¹⁵ A befolyt bevételeket - a szükséges működési, bérezési stb. költségek rendezése után - vissza kell fordítani a szolgáltatások fejlesztésére, a karbantartásra, azon ellátottak gondozására, akik nem tudnak hozzájárulni a szolgáltatáshoz, mert nem rendelkeznek jövedelemmel. Valamint, ha ezt a befolyt összegek lehetővé teszik, új szolgáltatások indítására fordítható, ahol szükséglet jelentkezik és lehetőség adatik a rászorulóknak megsegítésére.

Az ellátásban lévő egyén, család, csoport, közösség és a szociális munkát végző segítők kapcsolata.

A segítő kapcsolat meghatározó dimenziója az evangélium hirdetés.¹⁶ Ebben a kapcsolatban tükröződik, illetve válik megtapasztalhatóvá a hit. A másik felé fordulás alapvető szabálya az „*arany szabály*” (Mt 7,12)¹⁷ ami mindennemű kapcsolat attitűdjének megragadható summája. Az e viszonyban megfogalmazott *küldetés* éppen ezért nem korlátozódik csupán szavakra. Etikátlan, sőt bűnös magatartás lenne a hit megvallása közben a szükséglet nem betölteni. (Jak 2,15kk)¹⁸ A gondoskodó szeretet evidenciája a közösségen belül szervezett, (ApCs 6,1-4.)¹⁹ „intézményesült” keretek között épp úgy

¹⁶ Az evangélium görög eredetű szó (ευαγγέλιον, euangelion), jelentése jó hír, örömhír

¹⁷ Máté ev. 7,12: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták”.

¹⁸ Ahogyan már korábban is idéztük a 10. lábjegyzetben Jakab levele 2. részének verseit.

¹⁹ Apostolok Cselekedetei 6,1-4: „Azokban a napokban pedig, mivel nőtt a tanítványok száma, zúgolódás támadt a görögül beszélő zsidók között a héberek ellen, hogy mellőzik a közülük való özvegyasszonyokat a mindennapi szolgálatban. Ekkor összehívta a tizenkettő a tanítványok egész gyülekezetét, és ezt mondták nekik:

nyilvánvaló, mint az egyéni felelősség minden felebaráttal szemben (Lk 10,30-35)²⁰. A szükségben lévő embertársunk helyzete felhívás és lehetőség a jó cselekvésére (Jak 4,17)²¹, Isten dicsőségére. A szükség felismerésében nagy jelentősége van hitvallásunkból fakadó életfelfogásunknak, világszemléletünknek. A Jézust nem valló ember is képes szükségeket meglátni, ilyenkor anélkül, hogy tudatába lenne annak, hogy a Szent Lélek vezeti el erre lelkiismeretében. Mivel a Jézust nem ismerő ember nincsen és nem is lehet még tudatában a

„Nem helyes az, hogy az Isten igéjét elhanyagolva mi szolgáljunk az asztaloknál. Hanem válasszatok ki magatok közül, atyámfiai, hét férfit, akikről jó bizonysgot tesznek, akik telve vannak Lélekkel és bölcsességgel, és őket állítsuk be ebbe a munkába; mi pedig megmaradunk az imádkozás és az ige szolgálata mellett.”

²⁰ Lukács evangéliuma 10,30-35: „Válaszul Jézus ezt mondta neki: „Egy ember ment le Jeruzsálemből Jerikóba, és rablók kezébe esett, akik kifosztották, meg is verték, azután félholtan otthagya elmentek. Történetesen egy pap ment azon az úton, de amikor meglátta, elkerülte. Hasonlóképpen egy lévita is odaért arra a helyre, és amikor meglátta, ő is elkerülte. Egy úton lévő samaritánus pedig, amikor odaért hozzá és meglátta, megszánta; odament, olajat és bort öntött sebeire, és bekötötte azokat. Aztán feltette őt a saját állatára, elvitte egy fogadóba, és ápolta. Másnap elővett két dénárt, odaadta a fogadónak, és azt mondta neki: Viselj rá gondot, és ha valamit még ráköltesz, amikor visszatérek, megadom neked.”

²¹ Jakab levele 4,17: „Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak.”

kettős felelősségének, ezért nem is gondolhatja, hogy a spiritualitással dolga lenne. A helyes reagálás megtanulása olyanok közelségében lehet, akik komolyan hisznek és követik az Urat.

E küldetés betöltése állandó feladata Isten népének (Mk 14,7/a)²². Isten szeretetének viszonzására adatott kötelező érvényű lehetőség az embertársunk iránt megvalósított szeretet (1Jn 4, 19-21)²³. Ennek hiánya az Istennel való valós kapcsolatot kérdőjelezi meg.

A segítő szakember tevékenységét folyamatosan abban a reményben végzi – ahol ez lehetséges – hogy bátorító, támaszt adó tevékenysége ideiglenes. Azért dolgozik, és azért haladnak együtt az úton (Lk 24,13-35)²⁴ támogatott

²² Márk evangéliuma 14,7/a: „Mert a szegények mindig veletek vannak, és amikor csak akartok, jót tehettek velük...”

²³ János első levele 4,19-21: „Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket. Ha valaki azt mondja: „Szeretem Istent”, a testvérét viszont gyűlöli, az hazug, mert aki nem szereti a testvérét, akit lát, nem szeretheti Istent, akit nem lát. Azt a parancsolatot is kaptuk tőle, hogy aki szereti Istent, szeresse a testvérét is.”

²⁴ Lukács ev. 24,13-16.31: „Tanítványai közül ketten aznap egy faluba mentek, amely Jeruzsálemről hatvan futamnyira volt, és amelynek Emmaus a neve, és beszélgettek egymással mindarról, ami történt. Miközben beszélgettek és vitatkoztak egymással, maga Jézus is

felebarátjával, hogy ő ismét, megújult élettel konstruktív tagja lehessen közösségének. (Jn 21,1-17)²⁵ Ez a gyakorlatban olykor a segítségnyújtás korlátozását jelentheti²⁶, a „segélyfüggőség” megakadályozása érdekében.

melléjük szegődött és együtt ment velük. Látásukat azonban valai akadályozta és nem ismerték fel őt. ... Erre megnyílt a szemük és felismerték, ő azonban eltűnt előlük.”

²⁵ János ev. 21,3.17 „Simon Péter így szólt hozzájuk: „Elmegyek halászni.” Ők erre ezt mondták: „Mi is elmegyünk veled.” Elindultak és beszálltak a hajóba, de azon az éjszakán semmit sem fogtak. ... Harmadszor is szólt hozzá: „Simon, Jóna fia, szeretsz-e engem? Péter elszomorodott, hogy harmadszor is megkérdezte tőle: szeretsz-e engem? Ezért ezt mondta neki: „Uram, te mindent tudsz; te tudod, hogy szeretlek téged.” – A történet, illetve az abból idézett két ige segít meglátni Jézus mellészegődő, helyreállító, de nem passzivitásba, hanem aktív szolgáló életre formáló segítségnyújtását. Ugyanide állíthatnánk példaként a Samáriai asszony történetét is (János ev. 4. rész), aki bár passzív, statikus megoldást szeretne – „Uram add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam meg, és ne kelljen idejárnom meríteni.” (15. vers) – helyette azonban a közösséget nyeri: „Abból a városból pedig a samáriaiak közül sokan hittek benne az asszony szva miatt” (39. vers)

²⁶ Jézus miután a tanítványok mellé szegődött az Emmauszi úton, a felismerés után kilép, hogy ők önálló döntést hozhassanak és szabad elhatározásukból cselekedhessenek. Korábban, az Ő személyes jelenléte hiányának áldásáról így szólt: „Jobb nektek, ha én elmegyek, mert ha nem megyek el, a Pártfogó nem jön el hozzátok” (János ev. 16,7). A Pártfogó Szentlélek jelenléte hozza el a

A kapcsolat nem korlátozódik csak az egyes személy vagy személyek csoportjára (pl. család). A segítő szenzitív az érintett környezet tekintetében is, spirituális küldetését e szélesebb körben is, gyakorló módon értelmezi.

A szociális munkát végző segítő önmagát, mint megajándékozott személyt láthatja, aki Istentől feladatot kapott, részt az Ő gondoskodó, gyengét, erőtlent felkaroló, az elveszettet megkereső munkájából. Így válik képessé adni. A Krisztuskövető olyan, mint a vakon született János evangéliumában, akinek sárral bekent szemét a Siloám tavában való megmosdás Jézus szavának való engedelmesség meggyógyította: küldött. Arra küldetett, hogy átvitt értelemben az addig vak ember szemeit megnyissa éppen a vele történt életfordulat megismerése által (Jn 9:7-11).²⁷ A segítő hozzáállása

szabadságot (a teonóm lét keretei között) a segítőnek és az adott pillanatban még segítettnek is.

²⁷ János evangéliuma 9:7-11: „majd így szólt hozzá: „Menj el, mosakodj meg a Siloám tavában” - ami azt jelenti: küldött. Az pedig elment, megmosakodott, és már látott, amikor visszatért. A szomszédok pedig, és azok, akik látták azelőtt, hogy koldus volt, így szóltak: „Nem ő az, aki itt szokott ülni és koldulni?” Egyesek azt mondták, hogy ez az, mások pedig azt, hogy nem, csak hasonlít hozzá.

hasonló Jézus attitűdjéhez az *elveszett* (Lk 15,4)²⁸, a *bűnös* (Jn 8,3-7)²⁹, a *szükséget szenvedő* (Lk 7,1kk)³⁰, a

De ő kijelentette: „Én vagyok az.” Erre ezt kérdezték tőle: „Akkor hogyan nyílt meg a szemed?” Ő így válaszolt: „Az az ember, akit Jézusnak hívnak, sarat csinált, megkente a szemeimet, és azt mondta nekem: Menj a Silóámhoz, és mosakodj meg. Elmentem tehát, megmosakodtam, és most látok.”

²⁸ Lukács evangéliuma 15:4: „Ha valakinek közületek száz juha van, és elveszít közülük egyet, vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja?”

²⁹ János evangéliuma 8,3-7: „Ekkor odavezettek az írástudók és a farizeusok egy asszonyt, akit házasságtörésen értek, középre állították, és így szóltak Jézushoz: „Mester, ezt az asszonyt házasságtörés közben tetten érték. Mózes azt parancsolta nekünk a törvényben, hogy kövezzük meg az ilyeneket. Hát te mit mondasz?” Ezt azért mondták, hogy próbára tegyék, és legyen mivel vádolniuk őt. Jézus pedig lehajolt, és ujjával írt a földre. Amikor továbbra is faggatták, felegyenesedett, és ezt mondta nekik: „Aki bűntelen közületek, az vessen rá először követ.”

³⁰ Lukács evangéliuma 7,2-3.6-10. „Egy századosnak volt egy szolgálója, akit nagyon kedvelt, s aki most beteg volt, és haldoklott. Amint hallott Jézusról, elküldte hozzá a zsidók véneit, és kérte: jöjjön el, és mentse meg a szolgáját. ... Jézus erre elindult velük. Amikor pedig már nem volt messze a háztól, a százados eléje küldte barátait, és ezt üzentek neki: „Uram, ne fáradj, mert nem vagyok méltó arra, hogy a hajlékomba jöjj. De magamat sem tartottam méltónak arra, hogy elmenjek hozzád, hanem csak szólj, és meggyógyul a szolgám. Mert én is hatalom alá rendelt ember vagyok, és nekem is vannak alárendelt katonáim. Ha szólok ennek: Menj el, elmegy; és a másoknak: Jöjj ide, idejön; és ha azt mondom a szolgámnak: Tedd meg ezt, megteszi.” Amikor Jézus ezt meghallotta, elcsodálkozott rajta, és hátrafordulva így szólt az őt követő sokasághoz: „Mondom nektek,

társadalom centrumán kívül lévők (Mk 10,13-14.)³¹ felé. Ezt az attitűdöt³² összefoglalva, az emberi méltóság mindenkori tiszteleteként is megragadhatjuk, amelynek kettős forrása a teremtettség és a megváltás. A segítő mindig ad, mert folyamatosan megajándékozott voltát éli át. Van miből adnia. Lelki-spirituális szükségletét Isten folyamatosan betölti.

Segítő cselekvésünk mértéke megint csak az Úr maga, aki *„gazdag lévén irgalomban”* (Ef 2,4)³³, megüresítette önmagát, példát adva nekünk is (Fil 2,3-5)³⁴, hogy

Izráelben sem találtam ekkora hitet.” Mire a küldöttek visszatértek a házba, a szolgát egészségesen találták.”

³¹ Márk evangéliuma 10,13-14: „Ekkor kisgyermekeket vittek hozzá, hogy megérintse őket, a tanítványok azonban rájuk szóltak. Amikor ezt Jézus észrevette, megharagudott, és így szólt hozzájuk: „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket, és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyenek az Isten országa.”

³² Az attitűd az a mély lelki beállítódás, amivel az élet eseményeihez, dolgaihoz, környezetünk személyeihez viszonyulunk, amin keresztül kifejeződik Isten adakozó szeretete.

³³ Pál levele az Efezusiakhoz 2,4-5: „De Isten, gazdag lévén irgalomban, az ő nagy szeretetéért, amellyel minket szeretett, ⁵minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt - kegyelemből van üdvösségetek!”

³⁴ Pál levele a Filippiekhez 2,3-5: „Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál; és senki se a maga hasznát nézze, hanem mindenki a

szerepetben szolgáljunk (Gal 5,13)³⁵, mert ez tartozásunk (Rm 15,1).³⁶ Ha Isten ígéje megjelenik az életünkben az ő hatását nyomon követhetjük magunkon. Ez a legnagyobb hatású „*evangélium*” mert szavak nélkül is érzik a gondozottak, hogy valami történik és elkezdnek érdeklődni, hogy mitől is van ez a változás.

A szociális segítő munkát végző és a szakmaiság kapcsolata

A szociális segítő munkát fenntartónak, az intézménynek és a segítő munkát végző személynek kötelessége az adott szolgáltatás egészére vonatkozóan, és külön saját

másokét is. Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt.”

³⁵ Pál levele a Galatákhoz 5,13: „Mert ti testvéreim, szabadságra vagytok elhívva; csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgálatok egymásnak.”

³⁶ Pál levele a Rómaiakhoz 15,1: „Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlének gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk.”

A szeretetben szolgálatnak azonban számos személyes akadálya van. Legfőképpen a rutin, a megszokott, „bevált” gondolkodásmód és gyakorlat, s ennek „feláldozása”, újragondolása, és Isten Lelke által való művelés komoly jellem és személyiségváltozást igénylő feladat.

munkáját meghatározóan a jogszabályi, szakmai előírásokat ismerni, az szerint működni, működtetni és az szerint dolgozni. (1.Pt 4,15)³⁷ Ismernie kell a munkáját, feladatát, felelősségét meghatározó jogszabályokat, és be kell azokat tartania és tudatába kell lennie, ha azokat nem tartja be, az milyen következményekkel jár a kliensekre, önmagára és az egész szervezet számára. A társadalmi rendnek és a terület érvényben lévő szabályozásának való megfelelés ma azért lehet alapja a szociális munkának, mert kifejeződik benne az az alapvető attitűd, amiről az Ige is szól. A felelősség a vezetőkön van (Rm 13,1-5)³⁸, addig amíg rendelkezéseik nem kerülnek

³⁷ Péter első levele 4:15: „Közületek tehát senki se szenvedjen mint gyilkos, mint tolvaj, mint gonosztevő, vagy mint más dolgába avatkozó.”

³⁸ Pál levele a Rómaiakhoz 13,1-5: Minden lélek engedelmeskedjék a felettes hatalmaknak, mert nincs hatalom mástól, mint Istentől, ami hatalom pedig van, az az Istentől rendeltetett. Aki tehát ellene szegül a hatalomnak, az az Isten rendelkezésének áll ellen; akik pedig ellenállnak, azok ítéletet vonnak magukra. Mert a jócselekedet miatt nem kell félni az előjáróktól, hanem csak a rossz miatt. Azt akarod, hogy ne kelljen félned a hatalomtól? Tedd a jót, és dicséretet kapsz tőle: mert Isten szolgálja az a te javadra. Ha azonban a rosszat teszed, akkor félj, mert nem ok nélkül viseli a kardot, hiszen ő Isten szolgálja, aki az ő haragját hajtja végre azon, aki a rosszat teszi. Ezért tehát

szembe Istennek minden emberre érvényes igazságaival. (ApCs 5,27-29)³⁹ A gondozók jogszabályi előírásoknak, rendelkezéseknek, vezetésnek való engedelmessége, mindig minta a gondozottak felé. Ám ez az engedelmesség nem önmagában jelenik meg egy keresztyén szellemiségű intézményben, hanem az Élet Fejedelmének való engedelmesség keretében. A kettő egyidejű jelenléte igazíthatja el a gondozottakat arról, hogy mi az Isten rendje, ami esetlegesen az evangéliumtól eltérő emberi szabályozások⁴⁰ ellenére is érvényesül.

engedelmeskedni kell nemcsak a harag miatt, hanem a lelkiismeret miatt is.”

³⁹ Apostolok Cselekedetei 5,27-29: „Bevitték, és a nagytanács elé állították őket, a főpap pedig elkezdte kihallgatásukat: „Szigorúan megtiltottuk nektek, hogy tanítsatok annak nevében, és íme, betöltitek az egész Jeruzsálemet tanításotokkal, és ránk akarjátok hárítani annak az embernek a véré.” Péter és az apostolok így válaszoltak: „Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek.”

⁴⁰ Ilyen lehet például az eutanázia, a születésszabályozás, a szexuális élet területe, vagy tanulási - nevelési kérdések, ön- és társ gondoskodás stb.

A szociális munkát végző segítő kapcsolata és viszonya a munkatársakhoz és a munkahelyéhez, a Magyarországi Baptista Egyház közösségeihez és a társadalomhoz.

Szolgálatunkat Istentől nyert meghívásként, tőle kapott áldott munkalehetőségként látjuk (Mt 25,14-15)⁴¹. A szolgálatra nem, mint egyéni privilégiumra tekintünk, hanem mint egy olyan megbízatásra, amelyet egy időben többen is nyertünk, ahol egymást követve vagy párhuzamosan, de ugyanazt a jót munkáljuk. (1Kor 3,6-9)⁴² A Lélektől vezetett szolgálat jellemzője, hogy annak végzői - így mindannyian - Istentől nyert megbízatással, egymásra is, mint Isten megbízottjaira tekintve végezzük közös szolgálatunkat. Tudjuk, hogy munkánk külön-külön

⁴¹ Máté evangéliuma 25,14-15: „Mert úgy van ez, mint amikor egy idegenbe készülő ember hívatta szolgálait, és átadta nekik vagyonát. Az egyiknek adott öt talentumot, a másiknak kettőt, a harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek képessége szerint, és elment idegenbe.”

⁴² Pál első levele a Korintusiakhoz 3,6-9: „Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta. Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja. Aki ültet, és aki öntöz: egyek, és mindegyik majd a maga jutalmát kapja fáradozásához méltóan. Mert mi Isten munkatársai vagyunk, ti pedig Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok.”

nem- vagy kevésbé eredményes, mint ha azt összefogva végezzük. Sőt, saját munkánk eredményessége nagyban függ munkatársunk eredményességétől: szükségünk van egymásra (1.Kor 12,14-21.27).⁴³ E szolgálat során maguk a szolgálók is átalakulnak, Isten Lelke munkájának eredményeként.⁴⁴

Nemcsak közvetlen munkatársaink fáradozását ismerjük el, hanem mind azokét is, akik ugyanazért munkálkodnak,

⁴³ Pál első levele a Korintusiakhoz 12,4-21.27: „Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból. Ha ezt mondaná a láb: „Mivel nem vagyok kéz, nem vagyok a test része”, vajon azért nem a test része-e? És ha ezt mondaná a fül: „Mivel nem vagyok szem, nem vagyok a test része”, vajon azért nem a test része-e? Ha a test csupa szem, hol lenne a hallás? Ha az egész test hallás, hol lenne a szaglás? Márpedig az Isten rendezte el a tagokat a testben, egyenként mindegyiket, ahogyan akarta. Ha pedig valamennyi egy tag volna, hol volna a test? Így bár sok a tag, mégis egy a test.”²¹ Nem mondhatja a szem a kéznek: „Nincs rád szükségem”, vagy a fej a lábaknak: „Nincs rátok szükségem!” ... Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai.”

⁴⁴ Ez által növekedik körükben a szeretet, és az olyan cselekedetek véghezvitele, amelyek személyes áldozathozatallal járnak. Kényelem, szokás, hagyomány, felületesség, átgondolatlanság, megannyi emberi gyarlóság feláldozása, abbahagyása, ~~stb.~~ árán megy ez végbe. Nem elvárások, hanem önként, örömmel hozott döntések során. Ez növeli a közösségi elköteleződést, javítja a munkatársi légkört és hatékonyá teszi a munkát. Ellene hat az elszemélytelenedésnek, a kiégésnek, felüldülést hoz a fáradt lelkeknek, munkatársaknak és gondozottaknak egyaránt.

de tőlünk függetlenül (Mk 9,38-40)⁴⁵. Nem vagyunk versenytársai egymásnak.

Az emberi kapcsolatok, hivatások természete, hogy hierarchikus struktúrákban valósulnak meg és végezzük szolgálatunkat. Az ebben kiépülő kapcsolatrendszer alkalmas az Isten szerinti rend megvalósítására, amennyiben abban a „szolgáló vezetés” etikája (Mt 20,25-28)⁴⁶ érvényesül, és a vezető, Jézus példája nyomán haladva éli meg beosztott munkatársai valódi tiszteletét. (Jn 13,12-16)⁴⁷ Az ily módon vezetett

⁴⁵ Márk evangéliuma 9,38-40: „Mester, láttunk valakit, aki a te nevedben űz ki ördögöket, és eltiltottuk, mert nem követett minket.” Jézus azonban ezt mondta: „Ne tiltsátok el, mert nincsen senki, aki csodát tesz az én nevemben, és ugyanakkor gyalázni tudna engem, mert aki nincs ellenünk, az mellettünk van.”

⁴⁶ Máté evangéliuma 20,25-28: „Jézus magához hívta őket, és ezt mondta: „Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtuk, és a nagyok hatalmaskodnak rajtuk. De közöttetek ne így legyen: hanem aki nagyvá akar lenni közöttetek, az legyen a szolgátok, és aki közöttetek első akar lenni, az legyen a rabszolgátok. Mint ahogy az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.”

⁴⁷ János evangéliuma 13,12-17: „Miután megmosta a lábukat, és felvette a felsőruháját, ismét letelepedett, és ezt mondta nekik: „Értitek, hogy mit tettem veletek? Ti így hívtok engem: Mester, és Uram, és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát megmostam a ti lábatokat, én, az Úr és a Mester, nektek is meg kell mosnotok egymás

intézmény példa lesz arra, hogy miképpen növekedhet a szeretet, a hierarchikus elrendezettség, a feladatok megosztása és annak belátása által, hogy minden érintettnek Isten előtti felelőssége saját kötelezettségének teljesítése, illetve gyengeségeinek belátása és javítása. Vezetők és beosztottak egymás segítőitársai lehetnek ennek szellemében, amikor egy ilyen egymást segítő közösséget igyekeznek kialakítani.

A hívő ember a föld sója, a lámpás, akinek világítania kell ebben a világban. (Mt 5,13-16)⁴⁸

A vezetés és a beosztottak közösséget és felelősséget vállalnak a fenntartó – Magyarországi Baptista Egyház -

lábát. Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek. Bizony, bizony, mondom néktek: a szolga nem nagyobb az uránál, sem a küldött nem nagyobb annál, aki elküldte. Ha tudjátok ezeket, boldogok lesztek, ha így cselekesztek.”

⁴⁸ Máté evangéliuma 5,13-16: „Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmire sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltapossák az emberek. Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. A lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házában. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.”

küldetésével az által, hogy mérlegelik és megtartják saját gyakorlatukban azokat az irányokat, elveket, amelyek kapcsolatukból következnek.

Szociáletikai iránymutatások a Dekalógus fényében

Az életvitel fontos területeire vonatkozóan az alábbiak szerint ajánlunk néhány szabályozást. Az ajánlásokat a Bibliában található Dekalógus⁴⁹ - TÍZ IGE - viszonylatában fogalmazzuk meg, mint amelyek civilizációnk általános alapelvei és mint amelyek, a fenntartó intézményeinek működésében is kívánatosak.

1. Szükséges, hogy az intézmények működésében megjelenjen az egy igaz Isten tisztelete. (2.Móz 20,2-3)⁵⁰ Azaz az Isten tisztelete, nevének megbecsülése legyen jelen a mindennapokban. Ennek érdekében biztosítsuk az ige jelenlétét napi szinten, a munkatársaknak, ellátottaknak. Dekorációkon, fali képeken megjelenhetnek rövid igeszakaszok vagy bibliai történetek, jelenetek.

⁴⁹ Mózes 2. könyve 20, 1-17. és Mózes 5. könyve 5,6-21

⁵⁰ Mózes 2.könyve 20,2-3: „Én, az ÚR, vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyen más istened rajtam kívül!”

Javasolt rövid áhítatok, napindító igék rendszeressé tétele a munkatársi közösségben.

Lényeges, hogy a keresztyén ünnepek az intézmény kultúrájának természetes részét képezzék. Javasolt állandó, az intézményi adminisztrációtól nem függő lelkipásztori szolgálat bevezetése.

Ájánlott a lelki munkát segítő – az egyházi módszertanhoz tartozó - team létrehozása, lelkigondozói kérdésekben, morális kérdésekben való tanácsadás és szupervízió biztosítása céljából.

2. Az intézményben, – függetlenül, az intézmény vezetőjének, egyes dolgozóinak, illetve az intézményt közvetlenül működtető fenntartójának hitbéli beállítottságától – az egy igaz Isten tisztelete legyen etalon. (2.Móz 20,4-6)⁵¹ Ez kizárja minden más vallás kegytárgyának

⁵¹ Mózes 2. könyve 20,4-6: „Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak. Ne imádd és ne tiszteld

nyilvános elhelyezését. Nem lehetséges például Buddha szobrok, totem oszlopok, elhelyezése, Hindu istenek képei kifüggesztése a közösségi terekben vagy hivatali irodákban. A vallásszabadság azt jelenti, hogy az intézmény szolgáltatásait igénybe vevők, a gondozottak a hitüket saját vallási közösségben gyakorolhatják, és olyan vallásos cselekvésben, amely nem ütközik a keresztyén hit alapvető tanításával⁵² az intézmény dolgozói őket nem akadályozzák. Az intézményben dolgozók és fenntartásában megjelenő szakemberek hitgyakorlatukat, amennyiben az nem keresztyén/baptista hitelvek szerinti, az azokhoz tartozó kegytárgyaikat és szobraikat a saját otthonukban és magánéletükben használják és az intézményt és

azokat, mert én, az ÚR, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedízig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan bánok ezerízig azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsolataimat.

⁵² Például étkezési előírások megtartása.

annak keresztyén elveit, szellemiségét ne zavarják meg.

3. Az intézményekben a dolgozók tisztelettel legyenek az intézmény fenntartása, egyházi vonatkozása iránt és Istenről méltatlan módon, tiszteletlenül munkájuk során sehol ne beszéljenek. (2.Móz 20,7)⁵³ Szóhasználatuk ne legyen trágár, ne legyenek benne Istent káromló vagy Istent tagadó szavak. Sem a munkatársak egymás közötti szóhasználatában sem a gondozottak előtt. A tiszta, Istenhez méltó beszéd vonatkozásában illő a munkahelyi közegtől és munkakörétől független, magánéleti megnyilvánulásokban is e jóra törekedni. Az Isten nevének hiábavaló felvétele nem csak a szóhasználat tisztaságára figyelmeztet. Ugyanúgy elvárja a magát Istenfélőnek, keresztyénnek nevező embertől a mindennemű hamisságtól való

⁵³ Mózes 2. könyve 20,7: „Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, a ki az ő nevét hiába felveszi.” (Károli fordítás)

tartózkodást, azaz buzdít az egyenes életvitelre, Isten szándékával való összhangra.

4. Vasárnaponként minden bentlakásos intézményben az ott lakók számára lehetőséget kell adni a nap megszentelésére. (2.Móz 20,8-11.)⁵⁴ Minden vasárnap minden bentlakásos intézményben történjen igehirdetés, amelynek biztosítson alkalmas helyet az intézmény és minden lakó kapjon lehetőséget az azon való részvételre. A munkatársak segítsék a lakók eljutását, ha önmaguktól nem képesek menni, de szeretnének.

⁵⁴ Mózes 2. könyve 20,8-11: „Emlékezzél meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt! Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az ÚRnak nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálód, se állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Mert hat nap alatt alkotta meg az ÚR az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta és megszentelte az ÚR a nyugalom napját.”

A nyugalomnap biztosítása megilleti az intézmény munkatársait is. (5.Móz 5,14-15)⁵⁵ Az intézmény vezetését ezért morális kötelezettség terheli, hogy méltányos szolgálati beosztást készítsen a folyamatos munkarendben, illetve hétvégén is dolgozó munkatársak részére.

5. Tisztelni az idős embert - magát az embert - Isten akarata ebben a világban. (2.Móz 20,12)⁵⁶ A segítő szakemberek számára kötelesség tisztelettel beszélni a gondozottakkal. Kifejezetten bűnös megfélemlíteni, bántalmazni, súlyosan erkölcstelen akár csak szidni őket. Nem beszélhetnek tiszteletlenül a gondozottak szüleiről, családjairól, nincs jogukban hibáztatni

⁵⁵ Mózes 5. könyve 5,14-15: „De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak a nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálód, se ökröd, se szamarad és semmiféle állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Hadd pihenjen szolgád és szolgálód hozzád hasonlóan! Emlékezzél arra, hogy szolga voltál Egyiptomban, de kihozott onnan Istened, az ÚR, erős kézzel és kinyújtott karral. Ezért parancsolta neked Istened, az ÚR, hogy tartsd meg a nyugalom napját.”

⁵⁶ Mózes 2. könyve 20,12: „Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az ÚR ad neked!”

őket, (még akkor sem, ha okuk volna rá). Ezek megszégésével mind etikailag, mind szakmailag csak ártanak a gondozottaknak. Nincs segítségre méltó és méltatlan, érdemes és érdemtelen ember. A segítő szakembernek akkor is tisztelettel és segítséssel kell hozzáállni a gondozotthoz, ha problémája kialakulásához rossz döntései, cselekvései is hozzájárultak. Isten szeretetében nincsenek érdemtelenek, a gondozott korábbi életvitele nem befolyásolhatja a vele való bánásmódot.

6. Az emberi élet védelme az Isten akarata. (2.Móz 20,13)⁵⁷ Az élet meglétét, megtartását vagy megszüntetését érintő kérdésekben a segítő szakembernek ez szerint kell eljárni. Ezért minden nemű tanácsadásában és tevékenységében, minden esetben az élet védelmére való törekvés jelenjen meg. Az élet védelmének erkölcsi kötelezettsége nem korlátozódhat a földi létezés

⁵⁷ Mózes 2. könyve 20,13: „Ne ölj!”

mindenáron való meghosszabbítására, és nem fókuszálhat kizárólag a földi lét - nem lét dimenziójára. Az élet védelme így magában foglalja a földi élet lezárásának méltóságát, mint amiben az öröklét kapuja tárulhat ki a búcsúzó embertársunk számára. Az élet védelme Jézus szándéka szerint, a kapcsolatok dimenziójában túlmutat élet és halál kérdésén (Mt 5,21-24)⁵⁸, és hangsúlyozza a kapcsolatok rendezettségére való törekvés erkölcsi szabályát, ezzel is segítve a

7. A szexuális kapcsolatok helyét Isten a házasságban jelölte ki. (2.Móz 20,14)⁵⁹ A házasság egy férfi és egy nő a társadalom által is elfogadott és saját jogrendjében legitimált életközössége. Minden

⁵⁸ Máté evangéliuma 5,21-24: „Hallottátok, hogy megmondtatott a régieknek: Ne ölj! Mert aki öl, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette. Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette, aki pedig azt mondja atyjafiának: Ostoba! - méltó a főtörvényszéki eljárásra; aki pedig azt mondja: Bolond! - méltó a gyehenna tűzére. Ha tehát áldozati ajándékodat az oltárhoz viszed, és ott jut eszedbe, hogy atyádfiának valami panasza van ellened, hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, menj el, békülj ki előbb atyádfiával, és csak azután térj vissza, s vidd fel ajándékodat.

⁵⁹ Mózes 2. könyve 20,14: „Ne paráználkodj!”

házasságon kívüli szexuális kapcsolat bűn Isten szemében, ezért erkölcstelen. A nevelési és tanácsadási törekvés ezt fejezze ki az intézmények gyakorlatában. A gondozottak egymás közti kapcsolataiban a hűséges, egy életre szóló kapcsolatokat támogassuk, szakembereink ilyen párok létrejöttét segítsék és az alkalmi jellegű kapcsolatoknak ne adjanak teret.⁶⁰

A fentiek mellett hangsúlyoznunk kell, hogy a bármilyen jellegű szexuális kapcsolat erőszakos létesítése - akár gondozottak között, akár a segítő személyzet és gondozott között – bűncselekmény. Minden ilyen esetben jogi és etikai felelőssége az intézménynek eljárást indítani.

Jézus intelmére tekintettel (Mt 5,27-28)⁶¹ a munkatársak fordítsanak különös figyelmet arra,

⁶⁰ E lelkipozíciói beállítottság erősítése mellett javasoljuk az intim szobák működtetésének kivezetését, illetve azok alkalmi kapcsolatoknak helyet biztosító jellegének megszüntetését.

⁶¹ Máté evangéliuma 5,27-28: „Hallottátok, hogy megmondatott: Ne paráználkodj! Én pedig azt mondom nektek: aki kívánsággal tekint egy asszonyra, már paráznaságot követett el vele szívében.”

hogy viselkedésük, öltözködésük, egymással és az ellátottakkal való kommunikációjuk ne legyen kihívó, ne legyen kétértelmű vagy félreérthető. A másik nem megbecsülése és tisztelete megkerülhetetlen erkölcsi elvárás minden vezető és minden munkatárs vonatkozásában.

8. Más tulajdonának tiszteletben tartása alapvető etikai norma. (2.Móz 20,15)⁶²
Az intézményekben a gondozottak tulajdonsárgyainak eltulajdonítása lopás.⁶³
Tiltott mindenféle adás-vételi viszony a gondozottak és az ott dolgozó segítő szakemberek között. Lopás a gondozottak ételének vagy annak

⁶² Mózes 2. könyve 20,15: „Ne lopj!”

⁶³ A gondozottak sok esetben nincsenek tudatában eszközeik (ruha, kabát, kerékpár, telefon, táblagép, stb) értékének és azokat jóval áron alul, sokszor egy doboz cigarettáért eladják a segítő szakembernek. Ez a gondozott helyzetével való visszaélés, és ugyanúgy lopás, mintha tudtán kívül elemelnék tőle. A gondozottak által nem használt tárgyak sorsát a gondozott törvényes képviselője vagy annak hiányában közvetlen hozzátartójával kell az intézmény vezetésének megbeszélni.

egy részének elfogyasztása⁶⁴, hazavitele. Lopás az intézményekben lévő eszközök - például tisztítószeres, és gyógyszerek, irodaszerek - hazavitele, vagy magán célú felhasználása.

9. Helytelen és erkölcstelen olyan dolgok állítása, amiknek nincs valóság alapjuk, amik hazugságok.⁶⁵ Nincs helye az intézményekben hamis adatok állításának, hamis létszámjelentések beírásának, hamis szolgáltatási adatok beírásának a támogatási rendszerbe, amelyek a gondozottak felé meg sem történtek. Az ilyen eljárás nem csak erkölcstelen, de törvénytelen is: *bűncselekmény*.⁶⁶

⁶⁴ Ha a gondozott az ételét alkalmanként, amennyiben nem kívánja, nem szereti, saját akaratából másik gondozottnak elajándékozhatja, Ekkor a segítő személyzet felelőssége, hogy ezt a gondozott ne félelemből, a másik gondozott erőszakos viselkedése miatt tegye.

⁶⁵ Mózes 2. könyve 20,16: „Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”

⁶⁶ Ezzel a magatartással megkárosítja a gondozottakat, a költségvetést és bűncselekményt követünk el, melynek kiderülése jogi következményeket von az elkövetőre, az intézményre és a

Hamis állítás minden olyan magatartás, amely valóság elleplezését, az ellenőrző vagy engedélyező hatóságok megtévesztését szolgálja. Az őszinte szó nem csak hivatali ügyekben, hanem az egymás közötti kommunikációban is elvárható. A másik tudatos megtévesztése, becsapása – ezáltal hátrányos helyzetbe hozása etikátlan. Hamis állítások, féligazságok híresztelése, különösen is a másik rossz színben való feltüntetésének szándékával, nem elfogadható magatartás, etikai vétség.

10. Az Isten személyes gondviselő szeretetében mindazzal megajándékozta az embert, ami szükséges a megelégedettséghez. Ezért az elérhetőn túl megfogalmazott kívánság bűnös

fenntartó is minden esetben. A támogatások jogtalan lehívása bűncselekmény, mely büntetését és jogi következményeit 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény, 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló rendelet tartalmazza és a 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról, és az országos jelentési rendszerről tartalmazza.

Isten szemében (2.Móz 20,17.)⁶⁷ Az el-kívánás egy ráutaló magatartás. Kifejezése annak, hogy valamit elkívánok a másiktól, amihez amúgy nincs jogom. Tartózkodni kell tehát minden olyan kétértelmű magatartástól, amely az aszimmetrikus kapcsolattal való visszaélés szándékát sugallja a gondozottnak vagy hozzátartozójának.

Ha a gondozott vagy hozzátartozója, mikor már abból semmilyen előnye nem keletkezik, hálából ajándékot ad a segítő szakembernek, az nem számít elkívánásnak. Ugyanígy a jelképes szeretetajándék elfogadásának (aminek értéke 1000 Ft értéket nem haladja meg) tilalma nem indokolt. E parancsolat felhívja a fenntartó, illetve az intézmény vezetőinek figyelmet a méltányos és arányos járandóság időben történő megfizetésére

⁶⁷ Mózes 2. könyve 20,17: „Ne kívánd felebarátod házáat! Ne kívánd felebarátod feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a felebarátodé!”

is. (5.Móz 24,14-15.)⁶⁸ Ennek gyakorlata morális kötelessége a munkáltatónak, elmaradása pedig bűn Isten szemében. (Mal 3,5)⁶⁹

Áldássá és áldottá lesz az a szolgáló ember és az a szolgálat, amely legfőbb tekintélyének Isten Igéjét teszi és az Ő akarata szerint végzi munkáját.

⁶⁸ Mózes 5. könyve 24,14-15: „Szegény és nélkülöző munkás bérét, akár testvéreid közül való, akár azok közül az idegenek közül, akik országodban, városaidban élnek, ne tartsd vissza. Még aznap, mielőtt a nap lenyugodna fölötte, add meg a bérét. Mert szegény, és türelmetlenül várja. Különben az Urat hívja ellened, s bűn nehezedik rád.”

⁶⁹ Malakiás könyve 3,5: „Eljövök majd, és ítéletet tartok fölöttetek. Hamarosan vádat emelek a varázslók ellen, a házasságtörők ellen és a hamisan esküvők ellen; azok ellen, akik kizsarolják a napszámost, az özvegyet és az árvát, akik elnyomják a jövevényt, mert nem félnek engem! - mondja a Seregek URa.”

SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI TEVÉKENYSÉG LEHETŐSÉGEI A BAPTISTA GYÜLEKEZETEK BEN

KOVÁCS LÁSZLÓ

TARTALOM

Bevezetés	2
A Bibliában létezik szociális misszióparancs.....	2
A gyülekezet már a létezésével is szociális missziót végez.....	2
Pénzbeli ellátások.....	3
Szociális szolgáltatások	4
Étkeztetés.....	4
Házi segítségnyújtás	6
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	7
Nappali ellátás.....	7
Gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások	8
Biztos Kezdet Gyerekház	9
Tanoda	10
Családi bölcsőde.....	12
Napközbeni gyermekfelügyelet.....	12
Alternatív napközbeni ellátás.....	13
Összefoglalás.....	13

BEVEZETÉS

Az utóbbi években jónéhány gyülekezet vállalta fel, hogy a misszió tekintetében kilép a hagyományos keretek közül, és valamilyen szociális tevékenységbe kezd. A jogszabályi környezet és a kormányzati szociálpolitika is kedvező feltételeket teremtett, és teremt jelenleg is az állami szociális feladatok egyrészének átvállalásához. Az állam normatív támogatást biztosít a szociális, valamint a gyermekvédelmi törvényben nevesített szolgáltatásokhoz. Ez lehetővé teszi, hogy az egyházi fenntartású intézmények finanszírozása hosszabb távon is tervezhető, kiszámítható legyen, ami elengedhetetlen a biztonságos működéshez.

A baptista gyülekezetek többsége azonban létszáma, korösszetétele miatt nem tud élni ezzel a lehetőséggel. Ennek következtében megvan a veszélye egy téves szemlélet elterjedésének, miszerint szociális missziót csak kellően nagylétszámú, nyitott, korszerű szemlélettel rendelkező helyi közösségek tudnak végezni.

Jelen tanulmányunkkal ezeknek a gyülekezeteknek szeretnénk ajánlásokat megfogalmazni. Célunk, hogy erősödjön a baptista közösség érzékenysége, felelősségtudata a társadalom szociális kihívásaival szemben. A kisebb gyülekezetben élők is képesek legyenek, a saját magukkal kapcsolatos kishitűség dédelgetése helyett, bátorságot venni a konkrét cselekvésre.

A BIBLIÁBAN LÉTEZIK SZOCIÁLIS MISSZIÓPARANCS

Jézus mondja: *"Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám... Bizony mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg."* (Máté 25:35,36,40)

Pál pedig így fogalmaz: *"A jó cselekvésében pedig ne fáradjunk el, mert a maga idejében aratunk majd, ha meg nem lankadunk. Ezért tehát, amíg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben."* (Galata 6:9-10)

A szociális érzékenység, tetterekészség tehát nem egy választható lehetőség, melyet csak bizonyos feltételek teljesülése esetén indokolt magunkra venni. Ha viszont a krisztushit önmagában elegendő feltétel, akkor bizonyára minden, a hitét tudatosan megélő keresztény eleve rendelkezik azokkal a készségekkel, amelyek minden további ismeretszerzés, önfejlesztés nélkül is képessé teszik a karitatív szolgálat valamely formájára. A közösség pedig, legyen az bármilyen kis létszámú, arra teremt lehetőséget, hogy ez a szolgálat összehangoltá, rendezetté és egyre bővülővé váljon.

A GYÜLEKEZET MÁR A LÉTEZÉSÉVEL IS SZOCIÁLIS MISSZIÓT VÉGEZ

Gyakori hiba, hogy a "szociális" szó használatával valamiféle asszimetrikus kapcsolatra utalunk. Segítők kerülnek interakcióba rászorultakkal. A "fent" lévők próbálják a "lent" lévőket felemelni, felségíteni. Pedig a "szociális" jelző valójában egyszerűen "közösségi"-t jelent. Az

első feladat, mielőtt bármit is tennénk embertársaink javára, hogy ezt a közösségi szemléletet magunkévá tegyük. Eszerint, ha közösségben vagyunk egymással, máris egyfajta szociális funkciót töltünk be. Egy élő közösségben javak, értékek megosztása történik, akkor is, ha ez nem mindig tudatosul az egyes tagokban. Amikor a közösség által fontosnak vallott normák, prioritások - gyakran észrevétlenül - átadásra kerülnek, akkor valójában szociális prevenció történik. Ha pl. az adott gyülekezetben következetesen megélik azt a bibliai alapelvet, hogy *"Senkinek se tartozzatok semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek..." (Róma 13:8)*, ez mintaként szolgál azok számára, akik esetleg hajlamosak lennének a felelőtlen eladósodásra.

A közösségben tehát folyamatosan hatással vagyunk egymásra, formáljuk egymás szemléletét. Ebben van egy hangsúlyos kölcsönösségi mozzanat, ami azt jelenti, hogy mindenki ad és mindenki kap. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ez a szociális misszió, a karitás "nulladik" formája, amelynek mindenki részese, aki gyülekezethez tartozik. Amikor egy gyülekezet valamilyen szociális tevékenységben való részvételen gondolkodik, mindenekelőtt ezt kell tudatosítania magában.

PÉNZBELI ELLÁTÁSOK

A Szociális Törvény a rászorulóknak részére nyújtható támogatások felsorolását a pénzügyi ellátásokkal kezdi. Bizonyos élethelyzetekben ez a segítségnyújtás legegyszerűbb, és leghatékonyabb módja. Ám nem véletlenül köti az állam szigorú jogosultsági feltételekhez a juttatást, és szankcionálja annak jogosulatlan igénybevételét.

Azért foglalkozunk elsőként itt is a pénzadomány lehetőségével, mert talán ez az egyetlen, amelyet szinte minden gyülekezet megalakulása óta gyakorol valamilyen formában. A gyakorlati szeretet természetes megnyilvánulásának tartjuk, hogy, ha valahol költséggel járó segítségre van szükség, akkor ne legyünk szűkmarkúak. Megszokott, hogy a támogatást közvetett módon gyakorolják az adakozók, és az adomány célba juttatását valamely megbízható egyházi vagy civil szervezetre bízák.

Mégis gyakran előfordul, hogy közvetlenül egy gyülekezethez, esetleg személyesen a lelkipásztorhoz érkeznek pénzügyi támogatás iránti igények. Fontos, hogy a legkisebb egyházi közösség is felkészült legyen az ilyen irányú kérelmekre. A gyülekezet gazdálkodásáért érzett, valamint a kérelmezővel szembeni felelősségünk is körültekintő eljárásra int. Már egy 20-30 tagú gyülekezetben is érdemes választani egy legalább 3 főből álló szociális bizottságot. Jó gyakorlat, ha a gyülekezet szociális perselyt helyez el az imaház kijáratánál, vagy rendszeresen, pl. havonta egy vasárnap erre a célra különíti el a perselyadományt. A bizottságnak így lehetősége van egy adott keretösszeggel gazdálkodni, természetesen beszámolási kötelezettséggel a gyülekezet felé. Egyúttal felelőssége is, hogy észrevegye azokat a szükséghelyzeteket, amelyekre reagálnia kell a krisztusi szeretet, irgalmasság jegyében. Így elkerülhetővé válnak az átgondolatlan, alkalom szülte döntések, melyek negatív hatással lehetnek a közösség egységére.

SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

A kérdés magától értetődő: mit tehet a gyülekezet azon túl, hogy már a létevel is szociális missziót végez? A következőkben azokat a tevékenységeket vesszük sorra, amelyek tudatos gyakorlásával egy gyülekezet a helyi társadalmi jelenlétét tudja erősíteni. Urunk Jézus arra biztatta a hallgatóit, hogy Isten országában a kicsiny kezdet is hozhat nagy eredményeket. Egy kisebb településen bármilyen kis kezdeményezés, mely a közjót szolgálja, odafigyelést, elismerést von maga után, ezáltal nagymértékben növelheti a gyülekezet ismertségét, pozitív megítélését.

A szolgálat lehetőségeit sorolva olyan tevékenységeket veszünk alapul, amelyek a vonatkozó jogszabályok által jól meghatározottak, feltételrendszerük szakmailag jól kidolgozott. A gyülekezetek előtt három lehetőség áll:

1. Önálló jogi személyként megteremti a működés tárgyi és személyi feltételeit, beszerzi a szükséges engedélyeket, és elindítja a szolgáltatást. Fenntartóként így jogosult az adott tevékenységre vonatkozó állami normatíva igénybevételére.
2. A Magyarországi Baptista Egyház kötelékében jelenleg 13 fenntartó működtet valamilyen szociális szolgáltatást. Arra is elvi lehetőség van tehát, hogy, ahol készség mutatkozik, ott az egyházi fenntartók valamelyike szervezze meg a szolgáltatást kisebb-nagyobb részben a helyi gyülekezet erőforrásaira támaszkodva.
3. A gyülekezet nem él ugyan a normatív támogatás lehetőségével, de társadalmi szolgálatát elkezdi tudatosan alakítani valamilyen ellátási forma mintájára. Ez egyrészt lehetőséget ad arra, hogy ha a szigorú jogszabályi feltételek nem is teljesülnek maradéktalanul a társadalmi haszon éppúgy megjelenhet, láthatóvá válhat a település vagy településrész életében. Másrészt az így szerzett tapasztalat alapja lehet a továbblépésnek az 1. vagy a 2. pontban említett lehetőség felé, amennyiben a gyülekezet növekszik, erősödik.

Elsősorban ez utóbbi lehetőséget tartva szem előtt, most tehát a jogszabályokban nevesített ellátások közül csak azokkal foglalkozunk, amelyeknek egy egyszerűsített változata, a kisebb gyülekezetekben is megvalósítható. Azt is figyelembe vettük, hogy az adott tevékenységhez ne legyen szükség túl nagy anyagi ráfordításra, szakképzett munkaerőre. Motiváló lehet, hogy van olyan ellátási forma köztük, amelyet az ország több településén évek óta eredményesen működtet a helyi baptista közösség.

ÉTKEZTETÉS

A szociális alapszolgáltatások egyik formája az étkeztetés, melyet valamennyi önkormányzat – a lakosságszámtól függetlenül – köteles biztosítani.

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen

- *koruk,*
- *egészségi állapotuk,*
- *fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük,*
- *szenvedélybetegségük, vagy*
- *hajléktalanságuk miatt.*¹

Az étkeztetés a lakosság szükségleteinek megfelelően megszervezhető az étel:

- *kiszolgálásával egyidejű helyben fogyasztással,*
- *elvitelének lehetővé tételével,*
- *lakásra szállításával.*²

Városokban éppúgy, mint elszegényedett falvakban mindig lehet valós igény egy tányér meleg ételre. A különböző egyházi, és civil szervezetek általában a karácsony előtti napokra időzítik az ilyen típusú szolgálatukat. Pedig erre egész évben van lehetőség. Érdeemes tehát megkeresni egy közeli, hivatalosan működő népkonyhát, és velük együttműködve megszervezni az ételosztást. Ha az étel egy népkonyháról kerül kiszállításra, akkor az leveszi a gyülekezet válláról a nyersanyagköltség terhét. Hosszabb időszakban csak akkor célszerű gondolkodni, ha az adott közösségben van legalább 5-6 olyan tag, aki rendszeresen tud időt szánni erre a tevékenységre. Látszólag egyszerű feladat 50-100 adag ételt kiosztani, a valóságban komoly szervezőmunkát, elszántságot, kitartást, konfliktuskezelő képességet igényel. Ahol jó az együttműködés a keresztény felekezetek között, ott szóba jöhet az ökumenikus összefogás is.

Fontos hangsúlyozni, hogy a napi egyszeri meleg ételhez való hozzájutást az önkormányzat *köteles* biztosítani az arra jogosultak részére. Ha tehát egy gyülekezet rendszeres ételosztás szervezésén gondolkodik, azt mindenképp az önkormányzat illetékeseivel egyeztetett módon tegye. Mivel ezt csak kevés gyülekezet tudja felvállalni, érdemes megfontolni az alábbi lényegesen egyszerűbb lehetőséget is:

A vasárnapi ebédmeghívás gyakorlata mélyen gyökerezik a baptista családok hagyományaiban. Néhol szokás volt, hogy vasárnap eggyel több terítéket tettek az asztalra, mint a család létszáma, mondván, hogy az Úr Jézusnak is terítenek, hátha épp arra jár. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy mindig készek voltak a váratlan vendéget asztalhoz ültetni. A délelőtti istentiszteleten megjelenő érdeklődőket, vagy a gyülekezethez tartozó, egyedülállókat, de esetenként egész családokat is meghívhatunk.

Ugyancsak régi szokás, hogy ünnepi alkalmak után szeretetvendégséggel készül a helyi gyülekezet. Az asztal melletti beszélgetés jó eszköz a testvéri kapcsolatok elmélyítésére, de az alkalmi látogatók közösségi integrációját is nagyban segítheti.

¹ 1993.évi III.tv. 62.§

² 1/2000. (I.7.) SZCSM rendelet 21.§ (1)

HÁZI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A szociális alapszolgáltatások egyik formája a házi segítségnyújtás, melyet valamennyi önkormányzat – a lakosságszámtól függetlenül – köteles biztosítani. A szolgáltatás célja, hogy az ellátott a saját, megszokott lakókörnyezetében kapjon olyan segítséget, amely az önálló életvitel minél további fenntartását teszi lehetővé.

A házi segítségnyújtás magában foglalja

- a szociális segítséget és
- a személyi gondozást

Szociális segítségnyújtás keretében biztosítani kell

- a lakókörnyezeti higiénia megtartásában való közreműködést,
- a háztartási tevékenységben való közreműködést,
- a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében és a kialakult veszélyhelyzet elhárításában történő segítségnyújtást,
- szükség esetén a bentlakásos szociális intézménybe történő beköltözés segítségét.

Személyi gondozás keretében biztosítani kell:

- az ellátást igénybe vevővel a segítő kapcsolat kialakítását és fenntartását,
- a gondozási és ápolási feladatok elvégzését,
- a szociális segítségnyújtás keretében elvégzendő feladatokat.³

A házi segítségnyújtás tehát az étkeztetéshez hasonlóan a helyi önkormányzat által biztosított kötelező szolgáltatás. Ugyanakkor szembejövő, hogy itt is olyan tevékenységről van szó, amelyet az egyházi közösségek évszázadok óta gyakorolnak. A helyi gyülekezet tagjai jó esetben ismerik a szomszédjaikat, köztük azokat az időseket, akik már nem képesek teljesen ellátni önmagukat. Ha egy gyülekezet rendelkezik szabad kapacitással arra, hogy ezek az emberek valamifajta segítséget kapjanak a lakókörnyezetük rendben tartásában, a bevásárlásban, személyi higiénében stb, akkor éljen a lehetőséggel! Fontos azonban, hogy ezt az önkormányzat által biztosított ellátás figyelembevételével, a házigondozókkal egyeztetett formában tegye. Jó gyakorlat ennek kiegészítéseképp az idősek imaházba, templomba jutásának megszervezése.

A jogi szabályozás azt is lehetővé teszi, hogy az önkormányzat által szervezett házi segítségnyújtási tevékenységhez önkéntesek is csatlakozzanak: *"A házi segítségnyújtás keretében kizárólag szociális segítség – segítő munkakörben – a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott szociális gondozói díjban részesíthető társadalmi gondozó alkalmazásával, közérdekű önkéntes tevékenység keretében, közfoglalkoztatotti jogviszonyban álló személyek vagy szociális szervezet igénybevételével is nyújtható."*⁴ Mivel az önkormányzatok is sok esetben létszámbírályal küzdenek, érdemes utánajárni e lehetőségnek is.

³ 1993. évi III. tv. 63. § (3), (4)

⁴ 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 27. § (3) 109

JELZŐRENDSZERES HÁZI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

Az egyedülálló idősök számára az egyik legsarkalatosabb kérdés a biztonság. A valós veszélyhelyzetek (betörés, hirtelen rosszullét stb.) mellett az ezektől való állandósult félelem már önmagában is rossz hatással van az életminőségre. Ez az ellátási forma az ő számukra jelenthet segítséget. A lényege, hogy az ellátást igénybevevő otthonában telepítésre kerül egy jelzőkészülék, amely egy diszpécserközpontban ad jelzést. Ezt követően a diszpécser telefonon értesíti az ügyeletes gondozót, aki 30 percen belül köteles a jelzést adó ellátottnál megjelenni, és a szükség szerinti intézkedést megtenni. Ennek a szolgáltatásnak komoly költséggel járó tárgyi és személyi feltételei vannak. A készülékeket és a 24 órás diszpécser szolgálatot jellemzően üzleti alapon működő vállalkozások biztosítják szerződés alapján. Viszont az időseket ellátó gondozók és gépkocsivezetők 24 órás ügyeletét, valamint az adminisztrációt a szolgáltatást nyújtó szervezetnek kell biztosítania.

Ennek a szolgáltatásnak egyszerűbb formája szintén elképzelhető egy gyülekezeti közösség által szervezett formában is. A technikai feltételeket a ma már elérhető áron kapható ún. senior okosóra használatával is biztosítani lehet, melyet kifejezetten az egyedül élő idősök biztonságának fokozása érdekében fejlesztettek ki. Az órával

- nyomon követhetjük az óra viselőjének aktuális helyzetét,
- monitorozhatjuk az óra viselőjének legutóbb mért vérnyomását és pulzusát,
- távoli vérnyomásmérést indíthatunk,
- SOS riasztás vagy a biztonsági zóna elhagyása esetén értesítést kapunk,
- láthatjuk az óra akkumulátorának töltöttségi szintjét,
- a lépésszámlálóval nyomon követhetjük az óra viselőjének aznapi aktivitását,
- közvetlen hanghívást is indíthatunk

Ez a technikai megoldás lehetővé teszi, hogy diszpécserközpont közbeiktatása nélkül, az igénybevevő közvetlenül az ügyeletben lévő önkéntes segítőt érje el. Ha a gyülekezet a környezetében élő idősök számára az ügyeletet megszervezi, akkor célszerű egy mobiltelefont vásárolni külön erre a célra. Ez esetben az önkéntesek ezt a készüléket tartják maguknál, ill. adják tovább egymásnak. Fontos, hogy a gyülekezet megbízzon egy, a szervezői feladatokért felelős személyt. Továbbá, hogy a szolgálatot vállaló ügyelők részére legyen egy néhány órás képzés, hogy a tennivalók elvégzése, a váratlan helyzetek kezelése egységes legyen.

NAPPALI ELLÁTÁS

Általánosságban elmondható, hogy ez az ellátási forma azok számára nyújt napközbeni segítséget, akik az önálló képességüket részben elveszítették, de nem olyan mértékben, hogy jogosulttá váltak volna bentlakásos intézményi elhelyezésre. Az időseken kívül pszichiátriai és szenvedélybetegek, valamint fogyatékkal élők számára biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, tisztálkodásra, étkezésre. Természetesen a nappali ellátás elengedhetetlen feltétele az arra alkalmas épület, benne a közösségi együttlétre, pihenésre, személyi tisztálkodásra, személyes ruházat tisztítására alkalmas helyiségekkel. Az épületnek akadálymentesnek kell lenni. Sok gyülekezet rendelkezik az imaház mellett olyan

infrastruktúrával, amelyek alkalmasak lehetnek erre a funkcióra is. Ez azonban alapos átgondolást igényel, mert pl., ha a vasárnapi iskola céljára berendezett helyiségekben minden nap fogyatékos személyek foglalkoztatása folyik, az nem lehetetlen ugyan, de jelentős szemléletváltozást igényel a gyülekezet részéről. Kevesebb konfliktussal jár, ha az imaházhoz nem közvetlenül kapcsolódó épületben van lehetőség az ellátás megszervezésére.

A normatív támogatásra jogosító, jogszerű működésnek természetesen személyi feltételei is vannak. Ha a gyülekezet ebben a formában kíván ellátást nyújtani, akkor az intézményvezetői munkakör mellett 50 ellátottra vetítve 2 fő szakképzett ápoló-gondozóról is gondoskodnia kell. Speciális ellátások (pszichiátriai, szenvedélybetegek, fogyatékkal élők) esetén további, az ellátotti kör sajátos gondozási szükségleteihez igazodó képzettséget ír elő a vonatkozó jogszabály.⁵

Külön érdemes szót ejteni a demenciában szenvedő idősök nappali ellátásának lehetőségéről. A statisztikai adatok a várható élettartam folyamatos növekedését, ugyanakkor a szellemi hanyatlással érintettek számának emelkedését jelzik. Az idősotthonok létszámkapacitása korlátozott, a várakozási idő hosszú. Az érintett családok sokszor hiába keresnek gyors megoldást demens hozzátartozójuk gondozására. Gyakran még nem is jelentős a gondozási szükségletük, csupán az lenne fontos, hogy a hozzátartozók biztonságban tudhassák az idős családtagot, amíg dolgoznak. Demensek ellátása során a speciális szükségleteikhez igazodva egyéni és csoportos foglalkozásokat napi rendszerességgel kell szervezni, továbbá a gondozói felügyeletet a nyitvatartási idő alatt folyamatosan biztosítani kell. Fokozott figyelmet kell fordítani a biztonságos környezet kialakítására.

A helyi önkormányzatok jellemzően kistérségi társulás keretében igyekeznek minél költséghatékonyabb módon megoldani a nappali ellátást. Sok kis településen azonban még mindig hiányzik, ill. az idősök nem szívesen veszik, ha másik településre utazzatják őket.

Olyan gyülekezetben, ahol adottak a tárgyi feltételek, rendelkezésre állnak megfelelő helyiségek, érdemes gondolkodni valamilyen rendszeres hétköznapi foglalkozás megszervezéséről. A találkozás legyen inkább ritkább, de rendszeres. Több-kevesebb külső segítséggel esetleg maguk az idősök is képesek lehetnek az önszerveződésre.

GYERMEKJÓLÉTI, GYERMEKVÉDELMI SZOLGÁLTATÁSOK

Az olyan, hagyományosnak tekinthető szolgáltatások mellett, mint pl. a bölcsőde vagy a gyermekjóléti szolgálat, az utóbbi években újszerű ellátási formák is megjelentek. Hogy mennyire lesznek hosszú távon hatékonyak, azt jelenleg aligha lehet biztosan megjósolni. Általánosságban elmondható róluk, hogy mielőtt jogszabályokban nevesítve lettek, modellkísérletek formájában működtek néhány településen.

Az innovatív jellegű szolgáltatásokhoz részletes módszertani útmutatók állnak rendelkezésre, melyeket a Magyarországi Családi Bölcsődék Közhasznú Egyesülete, mint a

⁵ Lásd: 1/2000. (I.7) SZCSM rendelet 2.sz. melléklet

bölcsődei és más, napközbeni gyermekellátások módszertani támogatását ellátó szervezet adott ki.

BIZTOS KEZDET GYEREKHÁZ

Ez a program angliai mintára évekig modellkísérletként működött, majd 2013-ban került nevesítésre az 1997. évi XXXI. törvényben, a személyes gondoskodást nyújtó ellátások között. A jogalkotó szándéka szerint a gyerekházakat olyan településeken, településrészekben kívánatos létrehozni, ahol jelentős a gyermekszegénység, a gyermekek társadalmi kirekesztődésének veszélye. Az elérni kívánt elsődleges célcsoport a hátrányos helyzetű, szolgáltatáshiányos településeken élő 0-5 éves gyermekek, és azok szülei. Célja a gyermekek *"...egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és az óvodába még nem járó gyermek számára együttesen nyújtott társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás biztosítása."*⁶ A hangsúly tehát a társadalmi leszakadás megelőzésén, ill. a hátrányok csökkentésén van.

Nyilvánvaló, hogy ez a célkitűzés is már régóta szerepel a keresztény egyházak szociális programjában. A baptista közösségben is voltak olyan missziói törekvések, amelyek a legszegényebb réteghez tartozók megtérését, és ezzel együtt a társadalmi felzárkózását tűzték zászlójukra. Ugyanakkor a tagadhatatlan szociokulturális különbségek miatt előfordult, hogy a gyülekezet nem tudta integrálni a csatlakozni kívánókat. Számolni kell azzal, hogy bár a megtérés lehet egy pillanat is, a szocializáció esetenként hosszú, nehéz folyamat. Épp ezért ehhez a szolgálathoz különösen erős személyes elköteleződés, az érintettek közötti rendszeres, tartós jelenlét vállalása szükséges. Ám nincs is talán erőteljesebb, tettekben megnyilvánuló üzenete az egyháznak a társadalom felé, mint a legreménytelenebb helyzetben lévők ügyének felkarolása.

A Biztos Kezdet Gyerekházban nem vezetői munkakörben tulajdonképpen nincs előzetes képesítési előírás. Az ún. Biztos Kezdet Alapképzést kell elvégezni a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított két éven belül.

A Biztos Kezdet program mintájára megvalósítható gyülekezeti program két lehetséges iránya:

1. Működő gyülekezetek társadalmi szolgálatának bővítése.
2. Gyülekezetplántáláshoz kapcsolódó társadalmi szolgálat.

Az első esetben az elsődleges feladat a meglévő gyülekezeteink közelében felkutatni a hátrányos helyzetű kisgyerekes családokat, és számukra minél több közösségi együttlét lehetőségét felkínálni. Ennek nyilvánvaló tárgyi és személyi feltételei vannak. Tárgyi feltétel a célnak megfelelő ingatlan, közösségi tér, ahol legalább az alábbi helyiségek rendelkezésre állnak:

- játszószoba
- pihenő

⁶ 1997. évi XXXI. tv. 38/A § (1)

- vizesblokk
- teakonyha
- játékra alkalmas udvar

Természetesen szükség van a gyerekekkel és a szülőkkel való foglalkozáshoz eszközökre, berendezési tárgyakra is, a lehetőségek és a résztvevők kreativitása függvényében. Gyakori helyzet, hogy az imaházainkhoz kiszolgáló helyiségek kapcsolódnak. Ezek hétköznapi alkalmasnak tűnhetnek a gyerekház-szerű program működtetésére. Fontos kérdés azonban, hogy a gyülekezet eléggé rugalmas-e egy ilyen funkció felvállalására.

A másik megfontolásra érdemes lehetőség a Biztos Kezdet programmal összekapcsolt gyülekezetplántálás. Azok a fiatal gyülekezetplántálók, akik vállalják, hogy hátrányos helyzetű településen kezdenek missziót, adott a lehetőség, hogy valamelyik egyházi szociális szolgáltató támogatásával épp a gyerekház-modellt használva kezdjék meg a szolgálatot. Ezáltal kettős cél valósulhat meg: egyrészt egy markáns, jól látható társadalmi szerepvállalás a leginkább kiszolgáltatott helyzetű családok tekintetében, másrészt az új gyülekezet alapításának esélye is kézzelfoghatóvá válik.

TANODA

A gyermekvédelmi ellátások között az általános- és középiskolás korú gyermekek, fiatal felnőttek támogatására a tanoda hivatott. A Gyermekvédelmi Törvény ezen ellátási forma célját a következőképpen fogalmazza meg: *"...társadalmi felzárkózást segítő, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó, prevenciós szolgáltatás, amely az Nktv. szerinti kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon való részvétel idején kívül, valamint a tanítási szünetekben segíti elő a szociokulturális hátrányok kompenzálását, a tanulmányok folytatását, a társadalomba való sikeres beilleszkedést, az életpálya-tervezést és a szabadidő hasznos eltöltését."*⁷ A szolgáltatás tehát elsősorban a tanulási sikeresség javulását, konkrétabban az érettségi megszerzése, és a továbbtanulás esélyének javulását célozza. Bevezetése abból a feltételezésből indult ki, hogy a formális iskolarendszer nem tud elég rugalmas, személyre szabott lenni a hátrányos helyzetű tanulók sajátos oktatási, nevelési szükségletét illetően. Ezért a tanodákat az iskoláktól térben is elkülönítve lehet csak létrehozni, ugyanakkor elvárás az oktatási intézményekkel való szoros együttműködés.

A fenti jogszabály-idézetből az is kiderül, hogy a rendeltetésszerűen működő tanoda a tanulás terén való felzárkóztatáson túl egy szélesebb kompenzációs, beilleszkedési esélyt tud nyújtani az igénybevevő fiatalok számára. A törvény végrehajtási rendelete ezeket a szolgáltatásokat is tételesen felsorolja:

"A tanodának szolgáltatásként biztosítani kell

- a tanodát rendszeresen igénybe vevők tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását és életpálya-építését elősegítő szakmai szolgáltatásokat,*

⁷ 1997. évi XXXI. tv 38/B § (1)

- b) a tanodát rendszeresen igénybe vevők iskolai lemorzsolódását megelőző programokat,
- c) évenként egy alkalommal a tanodát rendszeresen igénybe vevők egyéni fejlődését segítő mérések elvégzését,
- d) a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára **a szabadidő hasznos eltöltését segítő programokat,**
- e) a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára évenként legalább három, a tanodán kívül megszervezett **sport- vagy kulturális programot,**
- f) - a tanodaszolgáltatásnak az általános iskolai és középfokú iskolai tanulmányaikat folytató gyermeket, fiatal felnőttet nevelő családokkal, illetve a helyi közösséggel való megismertetése céljából - **nyitott tanodai programot vagy programokat,** amelyeken egy évben összesen legalább kilencven főnek részt kell vennie,
- g) évenként legalább két **családlátogatást a tanodát rendszeresen igénybe vevők családjainál,** amelyről családlátogatási naplót kell készíteni, és
- h) évenként legalább négy **családi közösségi programot,** amelyekbe a tanodát rendszeresen igénybe vevők családját is be kell vonni.

A tanoda az (1) bekezdésben foglaltakon túl önként vállalt feladatként a Gyvt. 38/B. § (1) bekezdésében meghatározott célokat szolgáló egyéb szolgáltatásokat is nyújthat, így különösen

- a) **nyári táborokat** szervezhet a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára,
- b) szakmai műhelyeket szervezhet a tanoda, valamint a településen működő gyermekjóléti és nevelési-oktatási intézmények dolgozói számára,
- c) a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára kísétkézést biztosíthat, és
- d) helyszínt biztosíthat a szünidei gyermekétkeztetés igénybevételéhez.⁸

A jogszabály szövegében kiemeltük azokat a programokat, amelyeket számos gyülekezet több-kevesebb rendszerességgel régóta szervez a fiatalok ill. gyermekes családok számára. A kulturális és sporttevékenységeket, nyári táborokat hagyományosan nem szoktuk tanodának nevezni. Viszont ahol ezekkel a programokkal a gyülekezet nagyobb számban el tud érni hátrányos helyzetű fiatalokat, ott ez a rendszeressé váló közösségi tevékenység előszobája lehet egy tanoda működtetésének.

A tanoda működtetéséhez a foglalkoztatottaknak az alábbi képesítések valamelyikével kell rendelkeznie: tanár, tanító, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus, pedagógia szakos bölcsész, szociális munkás, szociológus, szociálpolitikus, kisebbségpolitikus, kulturális antropológus, pszichológus, mentálhigiénés szakember, közösségsszervező, ifjúságsegítő, andragógus, óvodapedagógus, romológus, teológus vagy hittanár, hittantanár.

⁸ 40/2018 (XII.4.) EMMI rendelet 12. § (1), (2)

CSALÁDI BÖLCSŐDE

A három év alatti gyermeket nevelő édesanyák munkába állását segíti a hazánkban is kialakult bölcsődehálózat. Az ezzel kapcsolatos társadalmi/szakmai vita ma sem zárult le teljesen. Sok szülőpár számára komoly dilemmát jelent, hogy valamelyikük - többnyire még mindig az anya - otthon maradjon a gyermekkel az óvodáskor betöltéséig, vállalva az ezzel járó munkaerőpiaci hátrányokat, vagy bízza a gyermek napközbeni ellátását egy intézményre, illetve egy arra hivatott személyre. A jelenleg sokfelé tapasztalható munkaerőhiány ösztönzőleg hat ez utóbbi megoldás választására. Viszont jelenleg nincs elegendő bölcsődei férőhely az országban. Nyilvánvalóan ez is az oka, hogy megalkotásra kerültek a hagyományos bölcsődei ellátás alternatíváinak jogi keretei, így a Gyermekvédelmi Törvényben szabályozásra került a mini, a munkahelyi, valamint a családi bölcsőde is. Mint a gyülekezet által is működtethető társadalmi szolgálat lehetséges módjával, most csak ez utóbbival foglalkozunk.

A családi bölcsőde előnye abban van, hogy sokkal kevesebb előírásnak kell megfelelni a tárgyi feltételeket illetően. Akár magánlakásban is létesíthető, aminek természetesen száraznak, világosnak, jól szellőztethetőnek és fűthetőnek kell lennie, továbbá biztosítani kell azt ártalmaktól mentes, testi épséget nem veszélyeztető környezetet. Ebben a formában 5 gyermek ellátása végezhető. Az ellátást biztosító személyre vonatkozóan is vannak képesítési előírások, de ezek viszonylag könnyen teljesíthetők. Azokban a gyülekezetekben, ahol jelen vannak a kismamák, kisgyermekes családok, természetes igényként jelenik meg, hogy legyenek az ő sajátos élethelyzetükhöz igazodó közösségi programok. Több helyen jó gyakorlatok alakultak ki a baba-mama klubok életre hívásával. Ezeknek a rendszeres, hétköznapi közösségi alkalmaknak a misszióra gyakorolt hatása is jelentős, hisz lehetőséget kínál a gyülekezethez szorosan nem kötődő, fiatal szülők bevonására is. A személyes kapcsolatok erősödésével kialakulhat a kismamák között egy kölcsönös, támogató szolgálat, amely során alkalmanként felvállalják egymás gyermekeinek felügyeletét. Ezekben a jól működő kis közösségekben formálódhat ki idővel a családi bölcsődei szolgáltatás megszervezésének igénye.

NAPKÖZBENI GYERMEKFELÜGYELET

A gyermekek számára 20 hetes kortól 14 éves korig (sajátos nevelési igényű gyermek esetén 16 éves korig) nyújtható legújabb szolgáltatások egyike a napközbeni gyermekfelügyelet. Ehhez a tevékenységhez jelenleg nem kapcsolódik állami normatív támogatás, viszont a szülőktől térítési díj kérhető. A gyülekezetek számára kínálgató lehetőségek között feltétlenül érdemes foglalkozni ezzel is, mivel a helyiség, tárgyi eszközök tekintetében nem kell különleges feltételeknek megfelelni. A napközbeni gyermekfelügyelet megszervezhető

- az ellátást nyújtó saját otthonában;
- más, e célra kialakított helyiségben;
- foglalkoztató által biztosított helyiségben (a munkahelyi bölcsődékhez hasonlatos módon);
- a szülő / törvényes képviselő saját otthonában.

A szükséges tárgyi eszközök alatt elsősorban a gyermekek életkorának megfelelő, változatos beltéri és udvari játékokat kell érteni.

Az ellátás keretében legfeljebb 7 gyermek gondozható. A személyi feltételek is viszonylag egyszerűen teljesíthetők. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a napközbeni gyermekfelügyelet sem egyszerűen gyermekmegőrzést jelent. Az abban folyó nevelés-gondozásnak pl. a 3 év alatti gyermekek esetében a bölcsődei országos Alapprogramhoz kell igazodnia. Iskoláskorúak esetén a tanulás technikai feltételeit, a játéktól elkülönített környezetet, időt is biztosítani kell. A sajátos gondozási igényű gyermekekkel való egyéni és csoportos foglalkozást szakember bevonásával, ill. annak útmutatása szerint kell végezni. Elengedhetetlen tehát olyan munkatársak kiválasztása, akik nyitottak az ismereteik, készségeik fejlesztésére, a szakmai fejlődésre.

Nagy jelentősége van a szolgálatot végzők személyiségének a gyermekek fejlődésének alakulása szempontjából is. Empatikus, elfogadó, türelmes, ugyanakkor következetes hozzáállás, tudatosság szükséges a feladat ellátásához.

ALTERNATÍV NAPKÖZBENI ELLÁTÁS

Ez a tevékenység is, mely korábban talán egyszerűen csak szabadidős tevékenységként jelent meg a köztudatban, 2017-től törvényi szabályozás szintjén bekerült a gyermekjóléti ellátások körébe:

"Alternatív napközbeni ellátás a játszótéri program, játszóház, klubfoglalkozás keretében nyújtott,

a) a szülő és a gyermek kapcsolatát erősítő, a gyermek szocializációját támogató, valamint egyéb szabadidős és prevenciós szolgáltatás,

b) a csellengő vagy egyéb okból veszélyeztetett iskoláskorú gyermekek számára biztosított nappali felügyelet, sport-, illetve egyéb foglalkozás és étkeztetés,

*feltéve, ha a működtető rendelkezik az ehhez szükséges - jogszabályban meghatározott - személyi és tárgyi feltételekkel."*⁹

A szabályozás által hangsúlyossá válik, hogy az alternatív napközbeni ellátás keretében működő valamennyi szolgáltatáshoz gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenység kapcsolódik.

A szolgáltatást végző szervezet részére normatív állami támogatás nem jár, a tevékenység pályázati vagy más egyéb forrásból származó támogatásból és/vagy az igénybe vevők által fizetett térítési díjakból finanszírozható.

ÖSSZEFOGLALÁS

A baptista közösség mai ismertségéhez, társadalmi elfogadottságához nagyban hozzájárult a szociális területen való szerepvállalás. Jelenleg 13 egyházi fenntartó kb. 140

⁹ 1997. évi XXXI. tv. 44/D §

szolgáltatást működtet szerte az országban. Az egyház karitatív tevékenysége gyakran jelenik meg a közmédiában. Aligha lehet kérdéses, hogy mindez nagyban segíti a baptista közösség hitéleti misszióját.

A közjót szolgáló, szociális tevékenységet felvállaló szervezetek közt megjelentek a helyi gyülekezetek is. Közülük számosan egyházi jogi személy státuszt szerezve intézmény- ill. szolgáltatás-fenntartókká váltak. Azok a gyülekezetek, amelyek ezen a területen egyelőre útkeresésben vannak, épp a már évtizedek óta felhalmozódó tapasztalatokra alapozva léphetnek tovább. Számukra az alábbi sorrendet javasoljuk:

1. A közösségtudat erősítése, a gyülekezeti lét preventív hatásának tudatosítása.
2. Az adakozásban a szociális célok megjelenítése, tudatosítása.
3. A gyülekezet sajátosságait figyelembe véve a lehetséges szociális tevékenységek kiválasztása, a működtetéshez minimálisan szükséges feltételek kialakítása, felelősök megbízása.
4. A tevékenység megkezdése.
5. A tapasztalatok alapján esetleges továbblépés az engedélyeztetés felé: megfelelő szakemberek megtalálása. Együttműködés az egyházi fenntartókkal, szolgáltatókkal.

A tapasztalattal rendelkező gyülekezetek a szolgáltatások megismertetésével, a jó gyakorlatok közreadásával tudják bátorítani a nyomukba lépőket. A jelenleg működő egyházi szolgáltatók szakmai közössége pedig szakértelmével, valamint kiépült infrastruktúrájával segítheti a formálódó gyülekezeti aktivitást.

*Jelen tanulmány az EFOP-1.9.8-17-2017-00006 „Baptista szociális szolgáltatók szakmai fejlesztése a minőségi szolgáltatás erősítése érdekében” című pályázat keretében készült.